

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike.
 Inse ali: Prostor 1 m/m x 54 m/m za male oglase do 27 m/m višine 1 K, od 30 m/m višine dalje kupijski in uradni oglasi 1 m/m K 2—, notice, poslano, preklic, izjave in reklame 1 m/m K 3—, Poroke, zaroke 80 K. Zenitne ponudbe, vsaka beseda K 2—. Pri večjih naročilih popust.
 Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.
 Upravništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna Tiskarna“ Knaflcova ulica št. 5, prtilično. — Telefon št. 304.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani in po pošti v Jugoslaviji:
 celoletno naprej plačan . . . K 300—
 polletno . . . . . „ 150—
 3 mesečno . . . . . „ 75—
 1 . . . . . „ 25—
 V inozemstvu:
 celoletno . . . . . K 420—
 polletno . . . . . „ 210—
 3 mesečno . . . . . „ 105—
 1 . . . . . „ 35—
 Pri morebitnem povzpetju se ima daljša naročnina doplačati.
 Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnini vedno po nakazni. Na samo pisarna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knaflcova ulica št. 5, I. nadstropje. Telefon št. 31.
 Dopise sprejema le podpisano in zadostno frankovano. Rokopisov ne vrača.
 Posamezna številka velja 1'20 K Poštnina plačana v gotovini.

Kako naj pomagamo koroškim rojakom?

Iz Koroške prihajajo dan za dnem žalostnejša poročila. Dasi je narodnim manjšinam v Avstriji po saintgermainski mirovni pogodbi zafamčena popolna ravnopravnost v uradu in v šoli, se za te določbe ni malo ne brigajo koroške oblasti. One ne poznajo ne v uradu, ne v šoli slovenskega jezika. Slovenec je na Koroškem brezpravna raja, s katero postopajo uradi in nemški privatniki kakor s sužnjem. Ne mine dan, da bi ne prišle s Koroškega v Slovenijo nove pritožbe naših rojakov proti nasilstvu oblastvenih organov in divljanju fanatiziranih nemških in nemškutarških družil. Ne bo dolgo, da bodo koroške oblasti našim ljudem prepovedale ne samo govoriti slovenski, marveč celo dihati.

Naravnost klasičen dokument, kako razumejo na Koroškem pojem narodnega razvoja, kakor ga je zajamčila Slovenecem saintgermainska pogodba in kakor jo je svečano proklamirala tik pred plebiscitom koroška narodna skupščina, je ta-le odluk:

»Okrajno glavarstvo, Celovec, dne 30. decembra 1920. Na vodstvo slovenskega izobraževalnega društva za Borovlje, Podlube in okolico v roke g. kaplana Kristofa Koširja kot društvenemu tajniku v Borovljah.

Društvo ima namen prirediti v gostilni Antona Smeričnika v Borovljah Silvestrov večer z vspehom: 1. tombola, 2. petje in 3. govor. Začetek ob 8. zvečer, konec ob 12. Okrajno glavarstvo ni v položaju, da bi moglo odobriti to prireditev in s tem odpade tudi predložitev prošnje na deželno vlado za dovoljenje tombole.

Za neugodno rešitev je morda dejna okolnost, da je prireditev v bistvu zamislil g. kaplan Kristof Košir, čegar osebo v Borovljah že splošno odklanjajo z ozirom na njegova stremeljenja, nasprotna željam domovini zvestega prebivalstva. Opisani način kako se je hotelo prirediti to svečanost, bi sicer prav z ozirom na omejeno osebno vprašanje razburilo domače prebivalstvo v toliki meri, da bi bilo to v nasprotju z željami po mirnih razmerah v bivšem glasovalnem ozemlju.

Pri tej priliki se odreja, da se ne smejo zakleniti vrata v gostilno Smeričnik, ako bi se tamkaj zbralo večje število oseb.

Proti temu odluku je dovoljen v roku 14 dni priziv na deželno vlado, ki se mora vložiti pri okrajnem glavarstvu.

Dvorni svetnik Rainer. Avstrijska vlada je po izvršenem plebiscitu na slovesen način prevzela nase obveznost, da ne bo nikogar nasledovala ali preganjala zaradi dejanj, ki so v kakršnikoli zvezi s plebiscitom, najmanj pa zaradi glasovanja samega. Slučaj Košir kaže, da avstrijska vlada z največjo hladnokrvnostjo gazi to svojo obveznost. Pa to ni osamljen slučaj, jih je na sto in tisoče. Slovenski časopisi jih beležijo dan za dnem. Toda kaj pomagajo te konstatacije v časopisju? Kdo jim verjame? Kdo jemlje te pritožbe za resne? Ako hočemo koroškimi rojakom dejanski pomagati, moramo pričeti s sistematičnim delom. To delo bi lahko vzelo v roke društvo »Gospodarski Zvon«, ki bi naj sistematično nabiralo podatke o krivicah, ki se gode koroškimi Slovincem, opremljalo te podatke z dokumenti in neovrgljivimi dokazi ter ta material predlagalo deželni vladi. Deželna vlada bi nato skrbelo za to, da bi dobivalo ta material ministrstvu za zunanja dela, na katero bi morala naša pokrajinska vlada z vsoto svoje avtoritete vplivati, da bi se v vsakem posamnem slučaju napravili neenergičnejši koraki pri dunajski vladi.

Ako bi pa ob koncu koncev te intervencije vendarle ne zalegle in ne donesle povoljnega uspeha, potem bi bila naša vlada moralno obvezana in prisiljena poseči — po represalijah.

In teh imamo hvala bogu dovolj na razpolago.

Pred plebiscitom so imeli koroški Slovenci že lepo urejeno svoje šolstvo. Imeli so svoje ljudske, imeli so svoje srednje šole. Do teh šol imajo pravico tudi po saintgermainski pogodbi. Ako bi imeli Avstriji resno voljo dati slovenskemu koroškemu prebivalstvu po oni pogodbi zafamčene pravice, bi bilo pač najenostavnejše, da bi pustili po izvršenem plebiscitu slovensko šolstvo na Koroškem v obliki, kakor je obstajalo pred ljudskim glasovanjem, to je nedotaknjeno. Ali kaj so storile avstrijske oblasti? Z enim zamahom so zadržile to cvetoče šolstvo in danes nimajo koroški Slovenci, ki jih je vendar še okrog 100.000, ne samo nobenega srednjega zavoda, marveč

celo niti ene slovenske ljudske šole več.

Koliko pa je Nemcev pri nas v Sloveniji? Ali jih je 100.000? Dvomimo. In vendar vzdržuje naša vlada za te Nemce, ki so, ako izvzamemo Kočevce, sporadično razškrpljeni po mestih in trgih, nikjer pa ne žive kompaktno, številne nemške ljudske šole in celo popolno nemško gimnazijo v Ljubljani.

Ali bi ne kazalo, da se postavimo, ako ne zaležejo nobena druga sredstva, na stališče »zob za zob«? Ako je Avstrija odvzela našim rojakom na Koroškem vsako možnost za vzgojo in izobrazbo v narodnem jeziku, storimo mi isto in zatvorimo vse nemške zavode!

To bi bila ena vrsta represalij, ki jih imamo na razpolago. Kdor pozna koroške zagrizence, bo seveda dvomil, da bi ta represalija imela

uspeh. Treba bi bilo torej poseči po uspešnem sredstvu.

In to sredstvo imamo pri rokah. Obesimo Avstrijcem košaro, napolnjeno z našimi živili, nekoliko višje! Vsa Avstrija, predvsem pa njeni obmejni kraji žive izključno od naše milosti, od naše dobrodušnosti. Zaprimo za teden, za mesec dni naš izvoz življenjskih potrebščin v Avstrijo in prešerni avstrijski Nemci bodo cepali lakote ter na kolenih prosili, da jih rešimo gladi in smrti.

To sredstvo bi, o tem ne dvomimo, naravnost čudovito učinkovalo in pripomoglo bi k temu, da bi i koroški Nemci pripognili kolena in, če tudi škripaje z zobmi, vendarje pripoznali svojim slovenskim sodeželanom tiste pravice, ki jim gredo ne samo po naravnem pravu, marveč tudi po mirovni pogodbi.

Zahteve tridentskih Nemcev.

Ko je bil nemški zunanji minister v berlinskem parlamentu s precej dvoumnimi besedami omenil italijansko aneksijo ozemlja ob goreni Adizi, je zavreščalo med nemškimi anektiranci in s tirolskih gora je povedal svetu »Andreas Hofer Bund«, da se Nemci pod Italijo nikdar ne odrečejo Nemštvu in tako se je ta njihov glas združil z odobravanjem ministrovega govora v nemškem parlamentu s strani poslancev. Italijanski Nemci se zavedajo svoje zveze z nemškim narodom in nikdar ne popuste na tej zvezi.

»Andreas Hofer Bund« je razglasil zahteve tridentskih Nemcev. Te so: 1. nemški narod ne sme zapustiti v kremplih Italijanov 200.000 svojih bratov ob Gor. Adizi; 2. italijanska vlada ima dati Nemcem v zoni od Bolcana do Salorna in v ladinskih dolinah popolno avtonomijo s priznavanjem province, ločere od kraljevstva, z lastnim deželnim zborom, slično kakor je posloval deželni zbor z avstrijskimi zakoni.

Italijansko časopisje je sprejelo te vesti z veliko nevoljo in jih komentiralo jako ostro, pozivajoč italijansko vlado, da ne sme biti mehka napram takemu nastopanju in zahtevanju tridentskih Nemcev, marveč da mora nastopiti strogo in udušiti nastalo gibanje. Ti novi državljani ne upoštevajo italijanskega usmiljenja in dobrohotnosti, zato tudi ne služijo dobrega ravnanja, marveč strogo pest. Listi so še dostavili, da se bodo tako kmalu vršile državnozbornske volitve v novih provincah in

državnem zboru bodo imeli priliko, povedati svoje želje in zahteve. Kmalu na to je poročala »La Gazzetta di Venezia« iz Merana o velikih težavah, ki jih imajo Italijani z nemškim prebivalstvom v anektirani pokrajini ob Gor. Adizi. Tankaljšni Italijani vprašujejo, ali so res primorani znati nemško in rabiti nemščino pri uradnih ulogah? Vlada sama je dala odgovor na to, ker je razposlala županstvom za bližnje volitve dvojezične tiskovine. V občini Resia Alta občinski tainik noče govoriti s strankami italijansko, marveč govori samo nemško, pa tudi ne sprejema zglasitev volilcev, ako niso sestavljene v nemškem jeziku. On stoji na stališču da se mora s tainikom nemške občine govoriti nemško in da se podajajo uloge v nemški občini v nemškem jeziku. V meranski okolici so dale občine natisniti volilne tiskovine samo v nemškem jeziku.

Tako se bore Nemci pod Italijo za svojo veljavo, ozirajoč in naslanjajoč se pri tem na skupni nemški narod, in kakor se vidi, se italijanska vlada ne postavlja proti nemškemu postopanju s tisto strogostjo, ki jo narekuje italijansko nacionalistično časopisje. Nemci imajo prav. Slovensko se je razlašala iz Pariza samoodločba narodov, pod zario samoodločbe se je vojna končala. Tudi Italijani so napovedovali svobodo in vsestransko narodnostno upoštevanje v vseh aneksijskih slučajih — zakaj torej ne bi smeli Nemci ob Adizi zahtevati avtonomije in

zakaj bi se na svojih tleh umikali italijanskemu jeziku?

Nemško nastopanje odmeva ob Jadranu. Teh pogumnih Nemcev je le malo napram Jugoslovenom pod Italijo. In ti Nemci žive tam gori v Alpah, Jugosloveni pa žive na poziciji ob Jadranu silno važni za vso državo. Kako misli postopati italijanska vlada z enim in drugim? Dvojni mera? Pritlek? Dobrohotnost in pravičnost? Resnično vpoštevanje narodnih in kulturnih zahtev Nemcev in Jugoslovenov?

Zunanji minister conte Sforza je v ministrskem svetu 16. t. m. govoril o italijanski zunanji politiki in poudarjal, da se mora dati vsem narodom možnost razvoja, kajti zatiranje enega naroda na korist drugega bi dalo povod neskončnim nemirom. Prav je izvalil conte Sforza, Italija naj vendar že začne kazati, da hoče dati anektirancem možnost razvoja, da bo imela mir in da se izogne neskončnim nemirom, katerih se upravičeno boji Sforza, ki naj izvoli upoštevati tudi to deistvo, da za tridentskimi Nemci stoji nemški narod, za Jugosloveni pod italijansko oblastjo na jugoslovanski narod in njegovi slovanski zavezniki!

Habsburški načrti in njihovi pomagači.

V »Morning Post« je priobčil znani avstrijski zgodovinar in zvest pristaša bivšega cesarja Karla, Losonski, članek, ki razkriva vse tajne načrte habsburških agentov. Losonski je v trajnih stikih s Habsburžani v Švic, odkoder se razpošiljajo članki in vesti, katerih namen je dokazovanje absolutne potrebe vpostavitve podonavske monarhije. Članek pravi, da nobena od držav, ki so nastale na razvalinah Avstro-Ogrske, ni sposobna za samostojno življenje. Češkoslovaško ogrožajo notranji pretreslaji. Njen predsednik Masaryk, nekronani češki kralj, sedi na vulkanu, odkoder lahko vsak trenutek zleti v zrak. V državi Srbov, Hrvatov in Slovencev ni nič bolje z ozirom na sovršstvo, ki vlada med rimsko-katoliškimi Hrvati in pravoslavni Srbi. Absolutno nemogoče je misliti, da bi ta dva plemena mogla trajno živeti skupaj. Tudi v Romuniji ni vse v redu. Losonski zaključuje, da bi bilo na vsak način potrebno rekonstruirati staro Avstrijo, ki bi obsegala Madžarsko, Češko, Jugoslavijo — hrvaške in slovenske pokrajine — ter Transilvanijo, ki

Fran Govekar: Svitanje.

(Dalle.)

23. april 1797. leta!

Na stolpu cerkve sv. Nikolaja je odbilo sedem zjutraj. Pred škofijskim dvorcem je stala stotnja grenadirjev in čakala. Tudi častniki so prihajali urno z vseh strani, se postavljali v vrsto in čakali.

Trop dragoncev, huzarjev in šaserjev na svetlo izglajenih konjih je patroliral, z očitnim nemirnim od Glavnega trga do Dunajske ceste in čakal.

Hipoma je priklopil huzarski častnik preko Franciškanskega mostu, se ustavil pred škofijo in javil poveljujočemu polkovniku Picardu:

»Prihaja!»

Zadonelo je povelje, grenadirji so se vzravnali, častniki so se razvrstili, boben je zagrmel in turška godba je zasvirala marzeljezo.

Samo še hip in ogromna karosa se je pribalala iz Spitalske ulice. Na visokih, silnih kolesih so počivala debela, zvitja persesa, na njih pa je kakor ladja plavala pravcava usnjena soba. Štirje belci so jo vlekli, in na njih sta sedela dva konjarja z belo lasuljo in čudno opornim cilindrom na glavah. Dvanajst šaserjev je spremljalo kočijo, vsi mršavi, temnorjavo zagoreli orjaki.

Zopet je zadonelo povelje, grenadirji so po-

zdravili s puškami, častniki strumno salutirali in polkovnik Picard je priskočil k kočijinim vratom.

Iz kočije je skočil prvi mlad kavalerist, pobočnik Lavalette, za njim je izstopil okoli štiri-deset let stari general André Massena in končno niti osemindvajset let stari general — Napoleon Buonaparte.

Zelo priprosto so bili uniformirani vsi trije, a najpriprostejši med njimi je bil najvišji gospod, zmagalec vseh avstrijskih armad v Italiji, ob Soči, na Koroškem in Zgorenjem Štajerskem, zmagalec vseh italijanskih držav in papeža Pija VI., Napoleon Buonaparte, ki je zlomil meč celo nadvojvodi Karlu ter prisilil cesarja Franca, da je zaprosil miru.

Ko je stopil iz kočije, je preletel njegov bledi, kameniti obraz za hipce melanholski nasme.

»Zdrav!« je dejal Picardu in mu stisnil roko.

»Zdrav!« je odgovoril Picard in se poklonil.

»Ukazuješ?»

»Postelj! Ob 11. raport! Ob 12. obed! Ob 2. se odpeljem!»

In okrenil se je k častnikom ter jim salutiral motreč njih obraze bliskovo drugega za drugim, a ne izpuščajoč niti enega. Vsi so čutili, kakor bi jih bil ošinil električni udarec, ko se jim je zapičil njegov temni pogled v oči, a se izdrl iz njih ter preskočil na soseda.

In okrenil se je h grenadirjem, stopal naglo ob njih vrsti, premetril vsakogar od čake

do pete ter jim z desnico ob svojem dvorogem črnem klobuku zaklical: »Živela republika!»

In grenadirji so odgovorili: »Živela republika!»

Nato je prekrizal roke na križu ter stopil za pobočnikom in Masseno, ki sta ga čakala pred vhodom v knezoškofovski dvorec.

Priprost, a resen in ponosen je bil njegov nastop. Vendar je delal nekam čudaški vtisk. Bil je zelo suh, skoraj majhen, upalih lic, italijansko temnega pogleda velikega, nekoliko krivega nosu in rumenkastozagorele polti. Riavi in redki lasje so mu viseli v štrinah preko ušes prav do ramen. Dolge, suhe, črnikaste roke so mu bile brez rokavic, a bile so izredno majhne in nežne, — noge pa so mu tičale v nerodnih, morda prevelikih, a očitno slabo izlikanih škornjih.

Picard je medtem častnikom že sporočil Buonapartovo povelje. Hkratu je ukazal mlademu ritmistrju:

»Ob enajstih odjezd s šestnajstimi šaserji proti Trstu. V Postojni prenočujete. Pripravite generalu v župnišču večerjo in posteljo!»

In stekel je v dvorec.

Dohitel je generala še pod stopnicami.

»Tudi Dalmacija je z nami, je dejal pravkar Buonaparte. »Zajel sem kurirja dalmatinskega guvernerja, grofa Thurna. Dalmatinci se hočejo otrestiti beneškega robstva. V Splitu je pridobil neki pater Dorotič najuglednejše slovansko meščanstvo, da pošljejo k meni deputacijo, naj po-

magam Dalmaciji do svobode. Tudi med slovansko aristokracijo v Dalmaciji ima Dorotič somišljenikov.»

»A kaj nameravaš?» je vprašal Picard.

»Razbiti beneško oligarhijo in jo podrediti Avstriji.« je odgovoril ledeno Buonaparte.

»Avstriji? Čemu ne Franciji?« se je čudil Massena.

»Zapreti volka in hijeno v isto kletko je komodnejše, nego stražiti vsako bestijo posebej. Morda se pokoljeta med sabo. Če ne... hm, čakaj... kadar bomo utegnili, se vrnemo in, če treba, pobijemo potem obe skupaj!« je odgovoril Buonaparte in stopal kvišku.

Zopet je govoril z neko zagonetno melanholijo ob obrazu in tonu, kakor mu je bila navada. Pa se je ustavil in vprašal:

»In tukajšnje ljudstvo?»

»Vzorno. Srečno, da nas ima! Nadejalo se je in želelo, da ga rešimo germanstva za večno. Zdaj je razočarano.« je odgovoril polkovnik.

»Kriv je Pariz, ne jaz!« je odgovoril general. »Če bi bil Moreau prekoračil teden dni poprej Ren... Ukazal sem, a naši ministri se izgovarjajo, da ni bilo pravočasno dovolj pontonov na razpolago... Direktorji, hm!« Zaničljivo je zamahnil z roko in dejal: — »No, tudi solnce ne skoči hipoma izza gora... svitanje... svitanje traja precej časa, a je morda najlepše... Pa se je prekinil in preskočil. »Na obed pa povabi tudi enega podčastnika in enega prostaka. In pripravi špargeljev, čim več, tem bolj!»

na bi dobila avtonomijo in naslov velike vojvodine. Na prestol obnovljene monarhije naj bi prišel bivši cesar Karel.

Beogradska radikalna »Tribuna« pripominja z ozirom na članek: Tako piše avtoritativni agent bivšega cesarja Karla. Treba na je pripomniti tudi to, da delajo Habsburgovci tudi z drugimi sredstvi za svojo stvar. Losonski noče povedati, da vodijo borbo proti ujedinitvi Avstrije z Nemčijo na Dunaju in v drugih avstrijskih središčih ravno njihovi krščanski socialci, katerih zaupniki obiskujejo pogosto vilo Prangins v Švici, kjer prejema

navodila od izgnanega cesarja in kralja. Nadalje Losonski ne pove, da vidijo notranje nemire v Češkoslovaški in Jugoslaviji Habsburgovci s pomočjo svojih agentov in agitatorjev. Češkoslovaške oblasti so dogovorene na podlagi preiskave, da je bilo zadnje komunistično gibanje v Pragi subvencionirano in izvedeno po načrtu habsburških poverjenikov.

Radić in Hrvatskem in Korošec v Sloveniji (Tako piše radikalni list Uredništvo.) sta v bistvu le habsburške kreature, ki hočejo odceniti svoje zemlje od Srbije, da bi jih potem pridružili Avstriji pod žezlom Habsburgovcev.

Politične vesti.

== Zarota v Zagrebu? Beogradski »Balkan« poroča iz Zagreba: Tu so odkrili zaroto, katere člani so bili v zvezi ne samo z D' Annunziumem, marveč tudi z Madžari in Bolgari. Zarotniki so hoteli izvršiti prevrat. Dokumenti o tem se nahajajo v rokah oblasti. V načrtu zarotnikov je bilo, da vprizore med delovanjem ustavotvorne skupščine v državi nereda in vstaje. Vsi zarotniki so izključno tuji in so dobivali gmotno podporo iz inozemstva.

== Iz demokratskega kluba. Zagreb, 18. januarja. »Juturni List« poroča iz Beograda: Demokratski klub je imel danes dopolne sejo, na kateri je poročal posebni odbor, ki je bil imenovan da preišče subotičko afero, o uspehih preiskave. Konstatiralo se je, da je dr. Marinković v tej zadevi popolnoma nedolžen. On sam je zahteval, da se ga v tej zadevi zaslisi in da naj se šele potem poda končna sodba. Del kluba je zahteval, da se Marinković do nadaljnjih korakov proglasi za nedolžnega. Odbor bo zaslusal Marinkovića ter nato poročil klubu definitivne sklepe. Vsa ta zadeva je v zvezi s sponalnitvijo mesta finančnega ministra, kjer g. Marinković še vedno nastopa kot kandidat.

== Stojan Protić in radikalni klub. Beograd, 18. jan. Kakor se iz verodostojnega vira dozna, je Stojan Protić večer res posejil radikalni klub, kjer je ostro napadal sedanjo vlado in radikalno demokratsko koalicijo. V svojem govoru je grmel proti prisegi in govoril o »neustavnem kralju«. Nato se je bridko pritožil, da se državna blagajna brani izplačati mo dnevnice in da tudi od državne železnice ni prejel proste vozne karte. Pri teh njegovih zadnjih izjavah pa Protić ni videl, kako komično vlogo igra, ko je velika večina že prisegla, samo predsednik kluba pa ne. Velik del poslancev je sprejel Protičeva izjavanja zelo hladno in jasno se je videlo, kako osamljen je. Zahteval je sklicanje plenuma kluba, ki naj se izreče proti prisegi in proti vladi sami. Tudi tu se je videlo, da poslanci, ki so prisegli, nimajo mnogo zmisla za to njegovo zahtevo. Protić je prišel v radikalni klub z željo in prošnjo nekaterih poslancev, ki so mu razložili, da je nujno potrebno, da pove klubu samemu kot predsednik odkrito svoje mnenje.

== Taktika zemljoradnikov. Beograd, 18. jan. Zemljoradniki še do danes niso jasno precizirali svojega stališča napram vladi in vlada radi tega v velikem delu poslancev tega kluba nezadovoljnost. Glavna krivda za to cincaje se pripisuje taktiki stranke Komoditca, uredniku in desni roki predsednika kluba Avramovića, ki pa ni niti izvoljen za poslanca. Zato so poslali oni poslanci, ki so za vstop v vlado in ki imajo v klubu večino, k Avramoviću deputacijo, ki ga je pozvala, da se sam kot šef stranke udeležuje pogajanj za vstop v vlado.

== Agrarno in uradniško vprašanje. Na seji demokratskega kluba dne 18. t. m. so zahtevali poslanci iz Južne Srbije, naj se delovanje za agrarno reformo vodi po istih smernicah, kakor ga je doslej vodil demokratski minister za agrarno reformo. Poleg tega je klub tudi sklenil sestaviti klubovo komisijo, ki bo proučevala uradniško vprašanje ter dati v skupščini iniativo, da se sestavi taka komisija tudi v skupščini.

== Vestil o Protiču. Donisnik »Riječi« javlja svoteru listu, da je nerisnično, da bi se bil Stojan Protić zahvalil za čast predsednika radikalnega kluba. Včeraj popoldne ob 16. je bila seja radikalnega kluba, na kateri je Protić referiral o aktualnih političnih vprašanjih.

== Težkoče pri pogajanjih za sestavo vlade. Po informacijah iz merodajnih virov še niso premazane težkoče pri pogajanjih za sestavo vlade. Zemljoradniki izjavljajo, da sprejem njihovih znanih 20 točk pomeni samo njihovo garancijo, da bodo podpirali vlado v vprašanju ustave, ne pa, da bodo zato tudi sodelovali v vladi. Načrt ustave, ki ga sprejemajo zemljoradniki, je načrt dr. Markovića z izpodbijanjem na Pašičevi vladi. Situacija torej stagnira, pa ni nejasna; gre za to, ali bo te dni prišlo do sporazuma v te le dveh glavnih vprašanjih: prvo je vprašanje prisega, drugo pa vprašanje § 35. poslovnika o kvalificirani večini. Glede prisega zahtevajo eni, da se izpusti prisega Bogu, drugi, da se izpusti prisega kralju, tretji, da se izpusti prisega kralju in Bogu, četrti, da se ne izpusti ničesar. Mnogo važnejše na je vprašanje kvalificirane večine. Tu zahtevajo eni za sprejem ustave dve tretjini članov skupščine, torej 280 glasov za ustavo. Drugi pa stoji na stališču, da je za sprejem ustave potreben kvorum polovičnega števila mandatov plus 1. torej navadna večina. Muslimani so

stavili posredovalni predlog treh petin, torej 252 glasov za ustavo, za manjšo stvar pa polovico prisotnih plus 1. Socialisti in komunisti zahtevajo za ustavo 280 glasov, za manjšo stvar pa nad polovično večino prisotnih. Gospod Pašić kot zastopnik vlade ni bil pripravljen popustiti v tem vprašanju, muslimani pa pravijo, da bi Pašić popustil, ako bi na to pristali demokrati. V muslimanskih krogih računajo, da se bo to moglo doseči z nadaljnjimi pogajanj. Sedaj se misli, da se vse druge manjše stvari mogle rešiti v poslovnem odseku in da tudi vprašanje prisega potem ne bi delalo velikih težkoč.

== Radićevci se hočejo pogajati. Poslanec dr. Gijuro Basariček ki se te dni nahaja tukaj, je izjavil, da je prišel v Beograd v uradnem poslu kot uradni odbor za zaščito dece in da je njegova politična misla sporedna. Dr. Basariček je izročil klubom resolucijo Radićeve stranke in bo imel jutri zjutraj ob sedmih konferenco s komunisti, ob devetih s socialisti, ob desetih z radikalci in ob enajstih z demokrati. Dr. Basariček izjavlja, da resolucije Radićeve stranke omoročajo sporazum s strankami v konstituenti.

== Radić in muslimani. Komaj sedaj se je zvedelo — piše neki beogradski list — zakaj ni prišlo do sporazuma med radićevci in bosanski muslimani. Ko so prišli muslimanski zastopniki iz Bosne v Zagreb, da prisostvujejo Radićevi skupščini, jih je pozdravil Radić: Hvaljen Isus i Marija. Živila republika! Ko so muslimani slišali ta pozdrav so se zbrali in odšli brez slovesa.

== Srbska soomenica narodnim poslancem. Neki beogradski list priobčuje poziv na narodne poslance iz Hrvatske, Slavonije, Slovenije, Srema, Banata, Bačke, Črne gore, Dalmacije, Bosne in Hercegovine, ki za nikakor ne moremo prezreti radi resničnosti njegove vsebine. Poslanica vsebuje med drugim: Upravo v kraljevini Srbiji za časa vojne so imeli poleg Nemcev, Avstrijcev, Madžarov in Bolgarov tudi Hrvat, Sloveni in Srbi z onostran Save, Donave in Drine. Nesreča je hotela, da je moral Hrvat, Slovenec in Srb v uniformi avstrijsko-ozrskega častnika, podčastnika ali navadnega vojaka s čelado na glavi imeti upravo nad Srbij kot — sovražnik. Z osvobojenjem in ujedinitvjem se je marsikaj spremenilo. Srbi iz kraljevine Srbije so pozabili tudi trpljenje, ki so ga jim povzročili oni v čeladi in fesu. Popolnoma ložično, mnogi od teh so zasedli upravna mesta zopet v Srbiji, seveda topot nekateri v cvilju, drugi pa v uniformi srbskih oficirjev. Vse se je pozabilo, in dobro je, da se je pozabilo. Dobro je, da se je pozabilo na vse politične krivice na Hrvatskem, v Sloveniji, v Črni gori, Bosni, Sremu, Bački, Banatu in Dalmaciji. Toda nekaj je, kar ni dobro. Ni dobro, ker se niso pozabile politične krivice v kraljevini Srbiji, v mučeni in trpljenju polni Srbiji. Rezultati preiskav in sodbe teh »političnih krivic« so dokazali, da so bile vse obtožbe osnovane na strankarstvu, osebnem sovraštvu in maščevanju. 99 odstotkov obtožencev so sodnje izpustile kot nedolžne. Večina obtožencev pa je presedela tudi celo leto v preiskavi. Samo strankarstvu se imamo zahvaliti, da za ozemlje bivše kraljevine Srbije niso prišle v poštev amnestije. To je edini akt vladarja, ki ni obsegal vseh delov države. Na koncu apelira poslanica na naše poslance, naj prošni vladarja za pomilostitev tudi onih njegovih podaničkov, ki bivajo na ozemlju bivše kraljevine Srbije. Mislimo, da je pravična prizadetih popolnoma upravičena, saj smo vendar vsi državljani ene in iste države.

== Oblast predsednika skupščine. Na seji klubovih načelnikov se je dosegel sporazum, da se omeji oblast predsednika skupščine. Poleg predsednika bo imela skupščina enake pravice v osebnih vprašanjih.

== Radićev odposlanec v Beogradu. Dr. Basariček je izjavil danes v muslimanskem klubu, da najbolj otežuje delo prisega. Izjavil je, da je treba konstituenti dati popolno suverenost. Posetil je vodjo demokratskega kluba Davidovića in se dal časa z njim razgovarjal. Demo-

krati so izjavili, da resolucije se-ljačke stranke otežujejo kompromis.

== Neresnična vest. »Novosti« javljajo, da ni resnično, da bi bila dr. Franjo Poljak in dr. Svetislav Korprović izključena iz seljačkera saveza. V nedeljo dopoldne je imel savez zborovanje, na katerem pa se ni govorilo o izključenju.

== Vestil o Protiču. Nekateri radikalni poslanci so posetili g. Protiča in ga prosili, da bi prišel v klub in odkrito povedal svoje mnenje o vseh vprašanjih. Ne ve se, ali bo g. Protić storil. (Današnji juturni listi pa imajo vest, da je g. Protić demisioniral kot predsednik radikalne stranke.)

== Aretacije protidržavnih agitatorjev. V Cabuni so aretirali gozdarja Ferencovića in gospodarske uradnike Paraya, Doktorja in Horvata, ki so vsi nameščenci centralne uprave veleposlovstva grofa Aladarja Jankovića. Aretacije se je izvršila na podlagi prijave, da imenovani uradniki širijo protidržavno propagando z letaki v hrvatskem jeziku. Na teh letakih se bere, da je Madžarska urejena država in da je prišel čas osvobojenja Hrvatske in Slavonije izpod srbskega jarma. Vsebinski letakov končuje: Živela naša majka Madžarska, živila Velika Madžarska in Hrvatska, živio kralj Karl! Preiskava je dognala resničnost prijave. Aretirance so odvedli v zapore okrajnega sodišča v Virovitici.

== Jugoslovensko - bolgarski odnošaji in Čehi. Ob priliki poseta bolgarskega ministrskega predsednika v Pragi je prinesla beogradska »Politika« članek, iz katerega so si češki politični krogi tolmačili, da bi Jugoslaviji ne bilo prav, ako bi iskala češko-slovaška vlada vključ v zvezi z Jugoslavijo nove zveze. Na ta članek odgovarja sedaj uradno glasilo češko-slovaškega zunanjega ministrstva »Gazette de Prague« in pravi med drugim: Češkoslovaška nikakor ne misli voditi podobne politike ter je nerazpoložena beogradskega časopisa v tem oziru neosnovano. Znano je, da so Čehi slovanofili po tradiciji, ki so se vedno trudili, da rešijo nesoprotstva med Slovani na najiskrenejši način. V potrdilo tega ni treba omenjati zgodovine slovenskih kongresov, niti delovanja češko-slovaških prvakov od 1848 do Masaryka in Kramarja. Zato ni nič čudnega, ako je bil Stamboliski v Pragi prisrčno sprejet in da sta časopisje in javno mnenje manifestirala veliko zanimanje za njegov prihod. Iz tega se nikakor ne more sklepati, da iščejo Čehoslovaki novih zvez ali da si nameravajo prisvojiti vlogo posredovalcev v srbsko-bolgarskem sporu. Češkoslovaška ve dobro, da se more doseči sporazum le na podlagi neposrednih stikov med dvema narodoma. Sporazum ni nikdar šin gotovega časa, ampak plod dolgih odnošajev in vzajemnega spoštovanja v mirujočem sodelovanju. Češkoslovaška silno želi, da se ublažijo in končajo

spor, ki delijo balkanske Slovane. Češkoslovaška ne želi tega samo v svojem interesu, ampak tudi v interesu vseh Slovanov. Zato naj se nihče ne vznemirja. Češkoslovaška se ne bo spuščala v pustolovštine. Bratska zveza z Jugoslavijo je čvrst temelj češkoslovaške politike. Tako je bilo med vojno in že mnogo pred vojno ter ni razloga, da bi tudi v bodoče ne bilo tako. Naši interesi so skupni in je nemogoče, da bi eden od naših dveh narodov želel nekaj, česar drugi noče. Tako je tudi v vprašanju srbo - bolgarskih odnošajev.

== Predzrni madžaroni. Predsedništvo konstituente je prejelo od sodišča v Pančevu dopis o izročitvi dr. Dušana Boškovića z madžarski pisano prilogo. Predsednik skupščine je zahteval pri ministru za pravosodje, da pozove upravitelja tega sodišča na red, ker je razzall dostojanstvo ustavotvorne skupščine s tem, da ji je poslal nerazumljiv dopis.

== Zaprti komunisti. V zagrebške sodniške zapore so pripeliali vodjo vukovarskih komunistov Stjepana Drželića in njegova tovariša Tomo Kržeta in Marijana Drlievića, ki so bili do sedaj v osješkem preiskovalnem zaporu radi veleizdaje.

== Politični umor. Iz Milana poročajo, da sta dva Albanca na ulici ustrelila nečaka umorjenega Esad pašę. Morilca sta bila oblačena v karabinjersko uniformo.

== Atentat v romunskem senatu — delo madžarskih irredentistov. Kakor poročajo iz Berna, se počasi razjasnjuje teroristični atentat, izvršen prve dni meseca decembra v romunskem senatu. Iz rezultata preiskave je razvidno, da ni izvršil atentata noben Romun. Atentat je bil teroristični načrt, v katerega so zapletene madžarske irredentistične organizacije v Budimpešti in organizacija v Moskvi, katere namen je bil stvariti romunsko boljševičko republiko. Aretirali so nekoga madžarskega agenta, ki je imel nalog, organizirati mase na Slovaškem za vpostavitve stare madžarske države in provokirati atentate na češkoslovaške državnike. Madžarska irredentistična organizacija je imela enoten načrt za teroriziranje v Češkoslovaški, Banatu, Transilvaniji in Romuniji. V vseh teh deželah so se ustanovile tajne organizacije, ki delujejo po navodilih iz Budimpešte in pripravljajo teroristična gibanja proti vladam Romunije, Češkoslovaške in Jugoslavije.

== Bele vrane. Madžarsko časopisje javlja, da se je 106 madžarskih poslancev združilo v zvezo, ki ima namen, da se bori proti povratku Habsburžanov na madžarski prestol.

== Nova klerikalna stranka na Madžarskem. »Uj Nemzedék« poroča, da so nedavno odstopili poslanci, med njimi knez Windischgrätz, sklenili ustanoviti novo klerikalno opozicijsko stranko.

RUSIJA IN ANGLIJA.

— d Moskva, 17. jan. Uradna izjava zatrjuje, da smatrajo ruski vodilni krogi odnošaje med Veliko Britanijo in Rusijo za zelo resne.

— Moskva, 17. jan. Čičerin je poslal angleški vladi dve noti ter je prejel naznailno lorda Curzona o vprašanju pogajanj glede vpostavitve odnošajev med sovjetsko Rusijo in Anglijo. Čičerin zavrača v svoji izjavi od 31. decembra očitane angleške vlade, da je Rusija kriva na zavlačevanju trgovskega dogovora. Ruska vlada mora ponovno opozorjati, da je tega kriva le angleška vlada. Čičerin upa, da angleška vlada pogajanj ne prekine in da že doseženih sporazumov med obema državama ne razveljavi. Rusijo vodi odkritosrčna želja, vpostaviti diplomatske in trgovske odnošaje z Anglijo.

UBEGLI BLAGAJNIK »BANQUE De FRANCE«.

— d Pariz, 17. jan. Blagajnik, ki je imel po naročilu francoske finančne uprave izplačati »Banque de France« 1.417.000 frankov in je s to vsoto izginil, je bil v Pontarlieru aretiran. Pri njem so našli le 96.000 frankov.

KVALIFIKACIJA URADNIKOV.

— d Beograd, 17. jan. Ker je prejšnja vlada sklenila, da se revidirajo dokumenti o kvalifikaciji uradnikov, so je vesel poziva ministrske komisije za pregledovanje revizija že začela. Dokumente o kvalifikaciji posameznih uradnikov pregledujejo načelniki ministrstev, dokumente načelnikov pa ministri sami.

VELEPOSŁANTSKA KONFERENCA.

— d London, 17. jan. Razen s vprašanji, ki stoji na dnevnem redu dne 24. t. m. v Parizu se vršče konferenca, kakor n. pr. obnovitveno vprašanje se bodo zavezniki bavili tudi z nevarnostjo, ki preti vsled poloma Avstrije. (To je v soglasju z našim včerajšnjim pišmom iz Pariza. — Uredništvo.)

SOCIALISTIČNI KONGRES.

— Livorno, 18. jan. Bolgar Kovačič je govoril kot delegat imenom Moskve. Ko je omenil, da se je Serrati pridružil reformistom, je nastal krik in nekateri so živčeli. Dva druga govornika iz Moskve nista mogla do besede. Lazzari je omenjal, da so leta 1912, izključili reformiste, pa jih hočejo še, ako jih je še kaj. Z enotnostjo moremo jako podpreti tretjo internacionalo, z razkolom pademo v pogin. Terracini je izjavil, da v Italiji bo revolucija, ali ne še v 24 urah. Revolucija je na primer invazija v Puglio, zaseženje tovarnen, ali prava revolucija more priti samo z ustanovitvijo delavskih in kmečkih svetov. Dalje je izjavil, da ako unitarci sprejmejo 21 moskovskih točk, sprejmejo takojšnje odstranitev centristov. Baraton je imenom unitarcev izjavil soglasanje z ekstremisti tudi za aplikacijo člena 21, ki pravi: Oni člani stranke, ki odbijajo načeloma pogoje in teze, ki jih je formulirala komunistična internacionala, se morajo izključiti iz stranke.

VELIKA ZALOGA EKSPLOZIVNIH SNOVI RAZKRITA.

Pula, 18. jan. Kaka 2 km od mesta so razkrili karabinjerji v Deličevi hiši zalogo eksplozivnih snovi. Zaloga je velika in snovi raznovrstne, polno nabojev, pušk itd. Delić je izpovedal, da je nabral in razpeševal te snovi že od premirja dalje ter si je napravil premoženja okoli 200.000 lir. Posluževal se je svoje sestre in svoje ljubice, ki sta ljubimkali z italijanskimi vojaki, da so jim prinašali strelivo in razne druge stvari. Delić je izpovedal dalje, da je prodajal snovi tudi Delavski zbornici in ribičem v Puli. Delić in nekaj njegovih tovarišev so aretirani.

NOVA FRANCOŠKA VLADA.

— d Pariz, 18. jan. Danes popoldne se bo vršila pod predsedstvom ministrskega predsednika Brianda kabinetna seja, ki se bo bavila z glavnimi vprašanji, ki jih bo obravnavala vladna izjava. Posvetovanja se bodo na nocojšnji kabinetni seji nadaljevala. Jutri zjutraj se bo vršil v Elyseju pod Briandovim predsedstvom ministriški svet, ki bo končno veljavno določil besedilo vladne izjave. Novi kabinet se jutri predstavi zbornici.

SOCIALISTIČNA KONFERENCA.

— d Dunaj, 18. jan. »Arbeiter Ztg.« priobčuje predloge innsbruske komisije za mednarodno socialistično konferenco, ki se bo vršila 22. februarja na Dunaju. Po teh sklepih bodo pripuščene k tej konferenci vse socialistične stranke, ki so pristopile iz druge internacionalne ter stoji na načelih, ki jih je določila bernska prehodna konferenca dne 27. decembra 1920. Za države, ki so se doslej prijavile, se predlaga nastopna razdelitev glasov: Nemčija 8, Avstrija 6, Francija 8, Anglija 8, Jugoslavija 4, Latiska 4, Rusija 8, Švica 6, Češkoslovaška (Nemci 4), Zedinjeno države ameriške 8.

STAVKA URADNIKOV V ŠPANSKI.

— d Madrid, 18. januar. Stavka uradnikov v finančnem ministrstvu se širi; bati se je, da bo izbruhnila tudi v drugih ministrstvih. Vlada je storila energične korake. Položaj je jako resen.

Spominjajte se

Družbe sv. Cirila in Metoda.

Telefonska in brzojavna poročila.

SPREMENBA POSLOVNIKA.

— d Beograd, 18. jan. Na prvi seji odbora za izpremembo poslovnika se je odbor konstituiral nastopno: predsednik Vukičević (radikalci), podpredsednik Timotijević (demokrat), tajnik Moskovljević (zemljoradnik). V splošnem se misli, da bo odbor hitro končal svoje delo. Pri splošni debati zemljoradniki in muslimani niso zahtevali izpremembe prisoge. Zastopnik Šurmin je zahteval, naj poslanci store slovesno obljubo na edinstvo države. Izjavil ra se je proti prisegi. Komunisti so bili zoper vsako prisego, posebno pa še zoper prisego kralju. Socialisti so zahtevali, naj tudi druge stranke prispežajo, kakor so prisegli sami. Če bi druge stranke ne hotele priseci, groze socialisti, da bi zapustili skupščino. Poslanec Laza Marković predlaga, naj se člen 8 poslovnika ne izpremeni. Predlaga pa k členu 8 dodatek, da prisega ne sme tangirati svobode poslanca, ki lahko pove svoje naziranje o obliki države. Sklenjeno je, naj voditelji klubov stavijo nove predloge. O členu 19 se je sklenilo na predlog muslimanov, da se ustavnemu odboru lahko predlože predloži šele 20 dni po izvolitvi tega odbora, ter da je dovoli da predlog podpiše 10 a ne 20 poslancev. Člen 35 so demokratski izpremenili v toliko, da ima predsednik pravico vzeti besedo poslancu, ako bi govornik s svojim govorom le hotel zavlačevati sejo. Člen 38 je izpremenjen tako, da skupščina lahko na predlog predsednika vlade ali desetih poslancev brez debate, samo na podlagi navadnega glasovanja odredi klotturo, ki ne sme biti krajša, kakor 15 minut za govor. Člen 41 je tako izpremenjen, da veljajo za stvarne pravke odredbe člena 35. — Prihodnja seja odbora za izpremembo poslovnika se vrši jutri ob desetih dopoldne.

BOLJŠEVIKI IN ROMUNIA.

— d Budimpešta, 18. jan. Madžarski dopisni urad javlja: Čičerin je v četrtak romunski vladi ponovno poslal brzojavko, v kateri jo pozivlje, naj bi delovala na to, da se čimprej prično mirovna pogajanja. Čičerin prepušča romunski vladi, naj odpošlje svoje delegate na kraj, ki ga sama določi. Romunska vlada je odzovorila, da se mirovna pogajanja lahko neovirano prično, če hoče ruska vlada smatrati pogoje romunske vlade kot podlago za pogajanja. Kakor hitro bo ruska vlada na to pristala, bo Romunska odposlala svoje delegate k pogajanjem.

— d Moskva, 18. jan. Vlada demantira vesti, ki ji pripisujejo različne napadalne načrte in izjavlja, da je njeno stremiljenje zastavljeno samo v vzpostavitev Rusije.

KOMUNISTI PROTI STAMBOLISKEMU.

— d Budimpešta, 18. jan. Madžarski dopisni urad javlja iz Bukarešte: Iz Ruščuka javljajo da so se ondotne mestne oblasti protivile temu, da bi se ministrskemu predsedniku Stamboliskemu priredil svečan sprejem. Komunistični mestni odbor klub naredbi vojaškega poveljstva ni hotel razobesiti zastav po mestu tako, da je morala policija vdreti v skladišče, kjer so bili spravljene zastave in z njimi okrasiti mesto. K sprejemu Stamboliskega je prišla samo ena stotinja vojakov.

SPOR V HRVATSKI SOCIALNI DEMOKRACIJI PORAVNAN.

— Zagreb, 18. jan. Zadnje dni so se vršila med socialistično skupino, zbirajočo se okrog »Slobode«, desničarji, ki jo vodijo Bukšez in dr. Boža Adžija in centrunaši, ki se zbirajo okrog novo ustanovljenega

Načrt trgovinske luke.

Gre za trgovinsko luko, ki nam naj nadomesti izgubljeno Reko. Da se razpravlja o tem vprašanju, je vse hvale vredno, toda treba je načrt tudi hitro izvršiti. Mudi se, da pridemo do odločitve in to iz več razlogov. Trgovina, enkrat navajena na tuje pristanišče, se težko odtrga od tam. Tuja trgovina se krčevito oklepa svojih tržišč ter uporablja vsa sredstva, da uniči luko, ki ji je opasna. Sklepajo se trgovinske pogodbe, ki bodo popolnoma drugačne, če se zavedamo svoje odvisnosti od sosedov, ali če vemo, da bomo v doglednem času sami lahko uvažali. Treba nam je torej luke, katere izgradnja ne bo potrebovala mnogo časa, ki ima torej tako naravno lego in taka svojstva na kopnem in na morju, da bo v čim krajšem času lahko nudila čim večjemu številu ladij varno zavetje.

V tem pogledu se je vršila nedavno anketa glede izgradnje luke Martinšćici - Sušak. »Jugoslovanski Lloyd« je podvrnil ta projekt ostru, a upravičeni kritiki ter vzklila: Mi čemo dobiti luko Baroš, pa čemo da gradimo još jedan Baroš u gorem izdanju. Luka Martinšćici bi bila sicer res dosti globoka, a dolga bi bila samo kakih 600 do 700 m, tako da bi moglo tam pristati samo 7 do 8 parobrodov. Vrh tega pa je teren pri Martinšćicah ravno tako neugoden, kakor pri Reki ter bi zahtevala gradnja železnice in drugih potreb tamošnje luke silne finančne žrtve. Bakar bi bil idealna prirodna luka, če bi ne bilo tam silne burie, vsled česar mora Bakar izpasti iz kombinacije. Za Malinsko bi se morala najprej zgraditi dva mosta in predno bi bila gotova, bi se morala na drugem mestu in mnogo ceneje zgraditi moderna trgovinska luka. To bi bila luka pri Kraljevicah, jugovzhodno od kraja.

Kraljeviška luka bi imela celo vrsto ugodnih naravnih predpogojev. Pred njo leži pust otok Sv. Marka kot naravni lukobran od vi-

šine 103 m. Dolžina luke bi znašala od rta Lipice do rta Dubna okrog 1500 m ter bi luka lahko sprejela 15 velikih parobrodov, 6000 ton. Zaledje luke nudi kakih 10 km² površine in se dviga samo 20 do 30 m nad morjem. Globina morja je 8 do 10 m, a v distanci kakih 50 m od obale je more zadosti globoko za največje ladje. Kar se tiče vetrov, bi bila ta luka najbolj zaščitená proti vsem stranem, dasiravno bi tudi ona kolikor toliko trpela pod vremenom, ki vlada v Kvarnerskem zalivu, najnevarnejši je jugozapad, ki pa traja navadno samo po 3 do 5 ur in nastopa prav redko, takrat pa poplavi tudi v Trstu in na Reki in v vseh pristaniščih severnega Jadrana obmorske kraje. Naravna lega te luke je zaščitená proti vsem vetrovnim neugodam, zato je ta narod tudi imenoval Tiho.

Treba bi bilo dveh lukobranov, eden 200 m, drugi 300 m dolg in luka bi obsegala večji prostor, kakor ona na Reki. Kamenja je dosti na mestu. Tudi ni globina ravno presilna, na severozapadni strani kakih 25 m. Drugače je pri lukobranu Dubno-Sv. Marka, kjer je morje zelo globoko, a bi bil kamnomolom neposredno ob morju. Gradnja pristanišča bi se lahko vršila polacoma. Izpočetka bi morda zadostoval en sam pomol namesto projektiranih treh ali pa bi zadostovalo ravno pristanišče. Tudi na druge ugodnosti in potrebe bi se lahko poskrbelo, prostora ne primanjkuje, voda se da napeljati in obstoja že vodovod, električni tok je na razpolago. Vse bi bilo seveda prilagoditi novim potrebam in polagoma bi se razvila ena najmodernejših luk v naši Kraljevici.

Kljub temu pa ne smemo nikdar pozabiti, da je naša sveta dolžnost ne samo iz narodnostnega ozra, marveč tudi iz trgovskih in gospodarskih vidikov, da pripade Reka naši državi. Reka in Kraljevica skupaj bosta mogli šele dvigniti našo državo do prave višine.

Iz naše kraljevine.

— Kako prenočujejo naši poslanci. »Jugoslovanski List« poroča, da so morali poslanci v Beogradu radi pomanjkanja stanovanj prenočevati v poslopiju konstituante in sicer na stolihi, naslonjačih in podobni opravi. Predsednik konstituante dr. Ribar je bil prepovedal v posebni objavi prenočevanje v poslopiju, narkar je obljubil mestni župan, da bo preskrbel potrebna stanovanja za poslance.

— Poslanica patriarha Dimitrija. Patriarh Dimitrije je poslal svojim pravoslavim vernikom ginljivo poslanico, v kateri jim priporoča popolno versko strpljivost in bratsko ljubav.

— Tulerodna deca v naših šolah. Prosvetno ministrstvo je dovolilo, da se v ljudskih šolah, ki jih obiskujejo tudi otroci, ki ne govore našega materinega jezika, poučuje zemljenis in zgodovina naše kraljevine v njihovem materinem jeziku.

Oberdorferjevo „nadzorstvo“ v jugoslovenskih šolah.

Socialnodemokratski voditelji dr. Aldo Oberdorfer hoče, kakor smo že ožigosali, uvesti v jugoslovenske šole v Julijski Benečiji, kjer jih sploh dovoljuje, nadzorstvo nad jugoslovenskimi učitelji. Oberdorfer se boji jugoslovenskega irredentizma, in da se ne razpase irredentizem med Jugosloveni, ima skrbeti tudi šolsko nadzorstvo v italijanskih rokah. Kar ostrmeji smo, ko smo čitali Oberdorferjevo zahtevo. Kje pa so socialni programi, njihova načela, njihova gesla o enakosti, bratstvu in svobodi? Jugosloven naj bo torej v Italiji nižje vrste državljani, katerega treba imeti pod stalnim nadzorstvom. To nadzorstvo ni nič drugega nego raznarodovalno sredstvo. Kdo pa bo šel za jugoslovenskega učitelja v Julijsko Benečijo, ako bo kot učitelj pod vednim nadzorstvom Italijana, ki ga bo lahko šikaniral, kolikor bo hotel, ki bo lahko povzročal odstavljanje jugoslovenskega učitelja, kadar bo hotel, ki bo tako izpraznil jugoslovenske šole, in na-

— Pegavica v Zagrebu. Zagreb, 18. januarja. Zadnje dni so se pojavili v Zagrebu trije novi slučaji pegavice. Pri pregledovanju nekega transporta Vranglovihi beguncev se je na državnem kolodvoru konstatiralo pri nekem ruskem častniku slučaj pegavice. Prepejli so ga takoj v kužno bolnišnico. Mestni zdravstveni svet se je takoj obrnil brzojavno na ministrstvo zdravja v Beogradu, da se ti transporti ruskih beguncev do nadaljnje odredbe ustavi, in da se stori vse, da se po ruskih beguncih ne zanese ta kužna bolezen po vsej naši kraljevini.

— Trgovina s hišami in zemljišči v Zagrebu. Zagreb, 18. januarja. V zadnjem četrtletju je bilo v Zagrebu prodanih hiš in stavbišč za približno 20.000.000 kron. V celem je bilo prodanih 141 hiš in stavbišč. Najvišjo kupnino je plačala za hišo hrvatska podružnica »Wiener Bankverein« in sicer dva in pol milijona kron.

mesto jugoslovenskega učitelja končno postavljati Italijanskega? Kdo pa bo šel za učitelja brez izgleda na kako povišanje, ako bo vodstvo šol izključno v italijanskih rokah? Dr. Oberdorfer je najhujši sovražnik jugoslovenske šole in najnevarnejši raznarodovalec. Saj je pomembno rekel, da se je že pokazalo, da je raznarodovanje Slovencev mogoče, in nacionalist prof. Seraval je z obema rokama pograbil za Oberdorferjevo nadzorstvo v jugoslovenski šoli. Seveda! Kaj nima socialna demokracija v Trstu nič nujnejšega in važnejšega dela nego udinjati se vladi proti jugoslovenski šoli? Nekulturno je to in v ogromno sramoto socialne demokracije! Oberdorfer je pokazal, kako strupeni nasprotniki Jugoslovenov so Italijanski socialni demokrati v Trstu, tisti, ki se sicer cede same pravilnosti! V jugoslovensko šolo hočejo postaviti Italijanskega nadzornika policaja! Jugosloveni! Vsi v boj za narodno šolo!

Neodrešena domovina.

— K volitvam na zasedenem ozemlju. Poročali smo že, da se bodo vršile volitve v italijanski parlament meseca marca t. l. Sedaj se sestavljajo volilni imeniki. Vsak Jugosloven, ki mu pripada volilna pravica, naj se pobriga, da bo upisan. Politično društvo »Edinost« v Trstu čaka velika naloga in ogromno delo. Dolžnost je vseh izobraženih slojev našega ljudstva, da se prav intenzivno posvetijo volilnemu delu in pomagajo drug drugemu in politične-

mu vodstvu. Volitve so jako važne in imajo pokazati svetu jugoslovensko lice Julijske Benečije. Posebne važnosti še so na Goriškem, v Istri in Trstu, kjer se bodo Italijani z vso silo potrudili, da bi potisnili jugoslovenske volilce v ozadje. Vlada bo brez dvoma pomagala povsodi italijanskemu življu. Podlaga volitvam so volilni imeniki. Zato ponavljamo, da jim treba posvetiti največjo pozornost, da bo upisan vsak jugosloven, ki upravičenec in sicer povsem pra-

vilno. To je sedaj glavna skrb. Kakor smo že poročali, imajo volilno pravico moški od 21. leta dalje, pristolni v novih pokrajinah, izvzeti so oni, ki optirajo za drugo državo in oni, katerih pristojnost je slonela na uradnem nameščenju, potem oni, ki so prekinili pred 17. jan. t. l. svoje bivanje na zasedenem ozemlju za dalje nego eno leto. Volilci so tudi vsi oni, ki so bili v vojski, tudi če nima 21 let. Dan volitev in število poslancev še nista določena. Podrobnosti še navedemo.

Političnih ujetnikov, med njimi tudi mnogo socialistov, je še polno v koprski kaznilnici. Prosjio in prosijo, da bi se vendar že skončale preiskave in izvršile razprave, pa vse nič ne zaleže. Držijo jih kar nadalje v zaporu in zaman čakajo sodbe. Zato so sklenili, da prično znova s štrajkom. Druga sredstva v svojo obrambo nimajo nego zavračati hrano. Vrše se neka posredovanja, obljub ne manjka, ali konec je vedno isti: politični ujetniki so dalje izpostavljeni duševnemu in telesnemu trpljenju.

Telefonada.

Takole je bilo, pa prav zares; povem vam celo datum: 18. januarja 1921 te bilo.

Moral sem nujno govoriti z nekim uradnikom južne železnice. Ker sem ga mnogo let videl na glavnem kolodvoru, ki je službo opravljal, sem poklical glavnega kolodvor. »Zasedeno.« Čez pol ure sem zopet poklical in dobil zvezo. »Tega gospoda ni več tukaj, je pri našem ravnateljstvu v belgijski vojašnici; kar ravnateljstvo pokličite in sicer ekspedit.« Počakam dve minuti, ker hitreje na pošti redkokdaj razveže, če tudi si pravilno odzvonil. Nato »Prosim ravnateljstvo južne železnice.« Telefonistka: »Številko.« Jaz: »Ravnateljstvo južne železnice.« Ona: »Morate številko povedati.« Ker ima gospodična prav, jaz pa številke ne vem, odzvonim. Mislim sem le, da vedo za tak važen urad na pamet. Vzajem v roku seznam telefonskih naročnikov: iščem. »R« = ravnateljstvo — nič! »Ž« = železnica — nič!! »J« = južna — nič — nič!!! — ??? — Uradni sluga se spomni številke, na katero kliče nek drug oddelek južne železnice. Ta se oglasi. »Katero številko, prosim, ima vaše ravnateljstvo?« »Številko?« Him, pa zdaj res ne vem; kar ravnateljstvo zahtevajte, kakor mi, bo pošta že vedela, saj ravnateljstveni telefon je cel dan v prometu.« — »Sem že storil, a telefonistka je zahtevala številko. Hvala.« Komaj odzvonim, se vslužni gospod sam zopet oglasi: »Ali ste še tam? Sem že našel; številka 337 je!« Aleluja! Pozvonim po običajnem promoru 2 minuti in glej, dobim zvezo s 337! »Prosim pokličite g. N. N. iz ekspedita!« — Odgovor: »Tako!« — Čakanje. Bučanje v telefonu, kakor bi stal ob Medvodskem slapu; praskanje, kakor bi podgane nekaj glodale; oddaljeni koraki po sobi, s katero sem zvezan; vmes (piano): »... kod divizije ovoga nema, pitaj kod komande mesta, je ... (forte): ... diese zwei Wagons sind schon einbezogen, ja, und, ja, die Faktura stellen (grobna tistina 5 sekund) ja, ... wie ...? ... ja so! ... wie? ... also gut und ... (piano) ... nemoguče. Možda ima pukovnika ... Nato: »Kdo je pri telefonu?« — Jaz: »Ali je tam ravnateljstvo južne železnice?« — Odgovor: »Da.« — Jaz: »Tukaj magistrat. Ali bo prišel gospod N. N.?« — Odgovor: »Tako!« — Zopet slapovi, podgane itd. Nato s pošte: »Govorite?« — Jaz: »Da!« — Čez ¼ minute: »Se govorite?« — Jaz: »Da!« — Zdaj začujem korake, ki se slišalu energično bližajo. Hvalabogui! — Pošta: »Halo, halo; moram prekiniti, interurban kliče.« Smk —

Uradni sluga mi je primaknil pod hrbet stol in obrisal sem si potno čelo. Tudi sem z obema rokama pokazal proti telefonu figo, namesto da bi si bil v svesti, da telefon meni figo kaže. Sluga pa mi je z rahlostjo skrbeče se matere porinil telefonski seznam pred oči ter položil svoj prst na gotovo mesto. Pomagal sem in rekel na glas: »Pravi mi; če bi bil vedel od začetka, da se ravnateljstvo južne železnice našle pod črko »O«, bi bil s pogovorom postal srečno gotov.«

Zdaj pa, bralec in bravec, da ne bosta še vidva neumno gledala, vama povem, da morata iskati pod besedo »obratno«. To jeobratno ravnateljstvo južne železnice, da vesta. Policijskega ravnateljstva nikdar več ne iščita pod »P« ali pod »R«, nego pod »K«; kajti imamo kraljevo policijsko ravnateljstvo. Ni merodajna tista beseda, ki označuje stvar, nego polihuben pridevnik, za katerega žalibog nikdar ne veš, kateri je. Pošta ni kriva, telefon tudi ne, jaz tudi ne. Ampak tak seznam se imenuje sistematičen seznam.

Dr. M. Z.

Cerkev in država.

V »Jugu« piše dr. Ivo Mogorović: Država je najpopolnejša oblika ljudske zajednice. Njena naloga je, da ohrani v državi red in mir in da nudi svojim podanikom vse pogoje za njihov nacionalni, kulturni in gospodarski razvoj. Dolžnost cerkve je, da državo pri njeni tako težki nalogi podpira in dopolnjuje. Glavna naloga cerkve je oplenitev čustov, jačanje zavesti, ostritev značaja, vzgoja volje in buditev zmišlja za vsa, kar je lepo in dobro. Cerkev

mora spremeniti dosedanje metodo svojega dela, katerega glavni cilj je bil dosedaj zunanje pobožnosti, ki je služila do sedaj vedno kot pripravno sredstvo za eksploatacijo zapeljave mase in le redko kot sredstvo za moralno povzdigo. K prestolu kulture se ne pride v skromni halji zunanje pobožnosti, kakor tudi ne z molitvijo in ne s slepo vero, ampak samo potom globokega in vsestranskega razmišljanja, z bistrim duhom in solidnim, vztrajnim delom, s pravo kulturo uma in duše. Vmešavanje cerkvenih dostojanstvenikov v delokrog državnikov in politikov ni v soglasju z visokimi verskimi principi. Kot politiki morajo biti strankarji, kot

strankarji pa stopajo v strankarsko borbo, podpirajo strasti in vzbujajo sovraštvo nasprotih strank napram sebi, napram svoji stranki in posredno napram cerkvi. Državniki ne more biti vsak. Za to je treba veliko nadarjenost, veliko izkušnost in veliko strokovno sposobnost. Drugače preti nevarnost državi. Cerkveni dostojanstveniki imajo tako velik delokrog, da jim za vodstvo državne politike nikakor ne more preostajati časa. V kolikor pa se v to kljub temu spuščajo, dokazujejo sami, da ne znajo ločiti naloge cerkve od naloge države in da so ravno tako nesposobni politiki in državniki, kakor so nesposobni cerkveni dostojanstveniki.

Država, ki noče živeti!

»Narodni Listy« dokazujejo, da je Avstrija sama kriva svojega položaja. Podobna je kričavim beračem, ki razkazujejo svoje polomljene ude in rane, da bi ganili dobre ljudi, a doma imajo skrite zaklade; Avstrija poginja od lenobe in razvajenosti, ker hoče še dalje živeti od tujih žuljev. Dunaj, bivše središče 40 milijonske države, se ne more navaditi življenja, ki ga mora živeti glavno mesto mate republike. Izbiti kolikor največ možno iz tujine za sedanost in bodočnost, a pripraviti tla za priključitev k Nemčiji, je edini namen tega nesramnega javkanja, ki doni z Dunaja. Berač kriči, da bi čim več priberačil, a se natihem smeje v pest. Avstrija dela očividno pasivno rezistenco; sama noče živeti, ker noče delati. Avstrija stori vse, da svoj obstanek onemogoči, ker hoče biti združena z Nemčijo. Narodno gospodarski nem. prof. dr. Ballod je v »Arbeiter Zig.« dne 9. t. m. dokazal, da bi se dala avstrijska produkcija mlika zvišati za 50%, a žita vsaj za 30%. Toda Avstrijci nimajo

volje delati; avstrijski kmet noče ničesar slišati o izboljšanju svojega gospodarstva, ker mu dosedanj prihodek zadostuje za preživljenje. Za več se pa ne briga.

Avstrija bi imela lahko plodnega polja preveč, saj leži pred vrati Dunaja Moravsko polje, ako bi se ga hotelo le obdelovati, ga gnojiti in deloma osušiti. A Dunaj je navajen le veseljačiti, politikovati, parasitirati. Antantno časopisje verjame lažnivemu joku in stoku Avstrije ter pritiska na sosedne države, zlasti na Čehoslovaško, naj Avstriji pomagajo. Tuda te države ne trpe nič manj na posledicah vojne kakor avstrijska republika. Siliti jih, naj iz lastnih nedostatnih sredstev vzdržujejo državo, ki noče delati, ker se je tekom stoletij navadila živeti iz prihodkov tujege dela, bi pomenilo ogrožati njih obstanek. Ali bi ne bilo bolje, Avstrijo prisiliti, da izkoristi svoje prirodno bogastvo, da se odvadi zanašati se na tuje delo ter da začne sama delati?

Otvoritev proge Konjice-Zreče.

Tekom zadnjega pol drugega leta se je na progi lokalne železnice Poljčane-Konjice, brez hrupa in s skromnimi sredstvi, le vsled požrtvovalnosti vseh v poštevi prihajajočih činiteljev zgradila 6 km dolga nova proga, ki je za tamošnji okraj velike gospodarske važnosti. Dne 15. t. m. se je vršila otvoritev ter izročila ta proga prometu. Dasi je bila vsaka oficijelna slavnost v naprej odklonjena, se je vendar zbrala ta dan velika množica domačega prebivalstva ob celi progi. Ko je privozil okrašen vlak v postajo Konjice, so zastopniki tamošnjih oblasti pripravili prisrčen sprejem, ter se je slavnostno razporeženje stopnjevalo od postaje do postaje. Na konečni postaji Zreče je ob zvokih narodne godbe in ob mnogobrojni udeležbi občinstva, zastopnikov vseh oblasti in šolske mladine g. konsistorijalni svetnik Karba progo blagoslovil, nakar so sledili pozdravni nagovori.

Posebe bodi omenjeno, da je gerent g. Vinter ta dan brezplačno pogostil med drugimi tudi vso šolsko mladino. Vsi govorniki so poudarjali veliko važnost te proge, saj so Zreče z okolico znane po bogastvu lesa s Pohorja, po prvovrstnem premožu in raznih rudah, nič manj pa znane vsled lepih vinskih gorc. Počastili so to domače slavje zastopniki vlade sekularni svetnik g. dr. Marn in okrajni glavar konjiški, državni nadzornik lokalnih železnic dr. Treo ter zastopniki južne železnice podravnatelj Šega, višji nadzornik Pregečji, višji nadzornik Šajovci, lokalni komisar odv. dr. Rudolf, sodni svetnik Mihelič, gerent Vinter z obč. svetovalci ter drugi javni funkcionarji in industrijci.

Ta dan ostane vsem posebnikom v lepem spominu, za okraj pa pomeni zarjo gospodarskega vstajenja.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 19. januarja 1921.

— Škandalozno imenovanje. Od ugledne strani smo prejeli tole pismo: V »Slov. Narod« z dne 16. januarja sem čital, da je bil pri invalidskem odseku ministrstva za socialno politiko v Novem Sadu imenovan za računkega revidenta v IX. čin, razredu Ivan Perko, bivši uradnik vojaške likvidature v Ljubljani. Začudil sem se, ko sem čital to imenovanje, ker poznam Ivana Perka, bivšega vojaškega evidenčnega oficijala v Postojni, kot zagrizenega avstrijalkanta in nemškutarja. Ta mož je kot narednik leta 1908, za časa znanih septemskih demonstracij v Ljubljani demunciral svojega tovariša Slovence iz Štajerske, ki je bil na temelju te demunciacije obsojen na 6 let težke keče. Istega mišljenja, kakor oče je tudi njegov sin. Ko so leta 1919 nemški Volkshervrovc napadli naše obmejne straže na Koroškem in jih potisnili preko Karavank, je mladi Perko služil med Volkshervrovc in se udeležil napada na naše čete. Dokaze za vse te trditve je imela v rokah svoječasa častniška aprobacijska komisija, katere predsednik g. major Colarič se bo gotovo še dobro spominal na ta slučaj. In ljudje s takšno preteklostjo dobivajo v naši državi udobna službena mesta, dočim se našim zanesljivim ljudem, ki so jih v Avstriji radi njihovega narodnega jugoslovenskega prepričanja zatirali in preganjali, čisto ne privošči niti skromne skorjice kruha. Imenovanje je izvršilo ministrstvo za socialno politiko. Dvomimo, da bi bil gosp. minister poučen o preteklosti gospoda, ki ga je imenoval za računkega revidenta v Novem Sadu, ker bi si bil sicer pač premislil, da bi pod ukaz o tem imenovanju stavil svoje pošteno ime. Zares revizija uradnih imenovanj je nujno potrebna!

— Zaukazana aretacija dr. Ivana Šusteršiča. Iz Gorice nam poro-

čajo: Vso karabinerske postaje v Primorju so dobile od vlade ukaz, da naj takoj aretirajo dr. Ivana Šusteršiča, čim bi se pojavil v Julijski Benečiji. Ta naredba je v zvezi s Šusteršičevo prošnjo, da bi mu vlada dovolila, da se stalno nastani v Primorju, katero prošnjo pa mu je vlada, kakor znano, odbila. Italijani smatrajo doktorja Šusteršiča za nevarnega habsburškega agenta in ni izključeno, da bi ga ne izgnali tudi iz Bolcane, kjer se sedaj zdravi.

— Bogojavljenje. Danes praznuje pravoslavni del našega naroda velik praznik, praznik »bogojavljenja«, ki zaključuje božične praznike. Na ta praznik se vrše veliki obredi — posvečenje vode, katero potem odnašajo na svoje domove. Ti obredi se običajno vrše ob kaki reki (Dunavu ali Savi v Beogradu) ali ob potoku. V Ljubljani je bil danes ob 10. dopoldne svečan obred posvečenja vode na dvorišču vojašnice Kralja Petra I. na Poljanah. Svečanosti so se udeležili vodja deželne vlade g. dr. Leonid Pitaš, poverjenik za socialno skrbstvo g. Adolf Ribnikar in ravnatelj magistratnih uradov g. dr. Milutin Zarnik za mestno občino. Vojaštvo ljubljanske garnizije, ki pripada pravoslavni veri, se je udeležilo polnoštevilno, tako tudi čestniški zbor z generalom Dokičem na čelu. Svečanost je izvršil prota Jankovič. Ob grmenju topov, sviraču vojaške godbe in pevanju psalma »Oj Jordanec« je bila svečanost izvršena. Trajala je eno uro.

— Zamenjava kronskih bankovcev. Finančno ministrstvo je končalo priprave za zamenjo kronskih novčanic po eno in dve kroni. Zamenjava teh novčanic v novoosvobojeni kraljini se prične koncem meseca januarja.

— Naše prometne ceste. Do zadnjega časa so veljale v našem mestu za najbolj uporabljene prometne ceste — Dunajska in Resljeva ter Kolodvorska ulica. Podaljšanje Miklošičeve ceste do Ceste na južno železnico čez odkupljen svet nekdanje predilnice pa bo zvezalo središče

mesta z novo cesto, ki bo vse tri prej imenovane ceste tako glede osebnega kakor tovornega prometa znatno razbremenilo. Drevored južne železnice izgubi zaradi podaljšanja Miklošičeve ceste nekaj dreves in široki jarek se bo moral zasuti odonosno kanal vstopaviti.

— **Cestna železnica.** Sedaj, ko se je na vseh železnicah, ki se tekaajo v Ljubljano, pomnožil in oživil zopet osonni promet, se od strani prihajajočega ter odpuščajočega kakor domačega občinstva čujejo pritožbe, da se niti ob navalu in slabem vremenu ne vpelejo priklonni vozovi. Preteklo poletje so se ti vozovi za par tednov vpeljali, pa kmalu zopet sistirali. Zakaj? Ljudje se gnetejo pri posameznih vozovih kot slaniki v sodih, pa vodstvo in revizorji tega nič ne upoštevajo. Tako preziranje vozečega se občinstva in pri današnjih voznih tarifih zahteva radikalno remediuro. Ljubljana šteje danes vendar že nad 70 tisoč prebivalcev.

— **Posestnik šneperške graščine.** Knez Schönburg Waldenburg ali kako se že ta k nam priseljena nemška gospoda imenuje, tudi gorko simpatizira z Italijani, seveda dela tudi lepe lesne kupčije s signori onkraj demarkacijske črte. Toda barve nampram Jugoslaviji le še ne mara pokazati, dasiravno naši ljudje v loški in starotški dolini to barvo že davajno dobro poznajo. Knez Windischgrätz se preseli k Italijanom in je torej že pokazal svoje simpatije do njih. Šneperška gospoda jih pa še skriva. Čudno, a znano je, da knežinja Mecklenburška s te graščine, ko je na primer kopala na Dolenskem starine, nas Slovencev ni mogla. In čudno je tudi to, da je na primer knez Windischgrätz kranjske gozdove prodal Lahom, kar jih ima pa na Češkem, jih pa ne mara Nemcem prodati. Seveda: Šneperk je samo na pol laški. Slovenci smo pa potrpežljivi ljudje!...

— **Nomeščanje orožnikov.** Vlada je odredila, da orožniki odslej ne bodo služili v okrožju svojega rojstnega kraja.

— **Strašen zločin v Prekmurju.** Iz Maribora poročajo: V gozdu pri vasi Lipa v Prekmurju so našli na drevo obešeno popolnoma nogo žensko truplo. Ugotovilo se je, da tu ne gre morda za samomor, ker so se našli sledovi, da je bila dotična ženska najprej umorjena, najbrže zadavljena, nato pa slesena in obešena na drevo. Našli so se razni sledovi morilca, med njimi tudi gumb moške košule. Žena je morala biti stara kakih 35 let, po tipu sodeč Rusinja.

Sodi se, da je bila žena kakoga domačina, ki jo je pripeljal seboj iz ruskega vjetništva, ker mu je bila pa tu na poti, se je je mož na ta način iznebil. — Kdor bi kaj natančnejšega vedel o tem slučaju, naj to naznani mariborskemu policijskemu ravnatelstvu.

— **Ponarejene 20dinarske novčanice.** V prometu so se pojavile štiri vrste ponarejenih novčanice po 20 dinarjev. Narodna banka je sklenila, da se novačnice po 20 dinarjev takoj vzamejo iz prometa. Opis ponarejenih novčanice se bo te dni dostavil vsem državnim in javnim blagajnam ter se bo objavil v »Službenih Novinah«.

— **Zagoneten slučaj.** Posestnik Anton A. in Roza K. iz Spod. Šiške sta že pred tremi dnevi izgnila. Sedaj so našli na strmem Gruberjevem kanalu en ženski muf in dve poslovilni pismi. Domnevajo, da sta skočila v kanal. Trupel doslej še niso našli.

— **Poroka.** V Ptuj se poroči odvetnik dr. Fran Hojnik z gospodično Olgo Zupančičevo iz Ptuj. Bilo srečno!

— **Popravek.** V včerajšnjem poročilu o simfoničnem koncertu so je stavcu vsled nejasnosti rokopa zgodila nesreča, da je postavil »doterati« mesto »dosezati«, kar s tem popravljamo.

— **Na Osrednjem zavodu za žensko domačo obrt** v Ljubljani, Turjaški trg št. 3, se začela pouk v pletenju z bisernicami, katerega se lahko udeležijo žene in dekleta, katere imajo veselje do imenovane tehnike. Učila so zastoj na razpolago.

— **Čas sololočnega nezauzanja.** »Ti, prijatelj! Ta nahrbtnik kopit in to kožo mi prodaj!« je delal predvčerajšnjim tat svojemu zancu. »Za koliko?« »Za 400 K!« »Dobro!« »Pa mi moraš svojo srebrno uro zastaviti!« »Kaj mi ne zaupaš?« »Znati! Sedaj so taki časi, da še baraba barabari ne zaupa.« Možakar je uro zastavil »poštenikoviču«, ki je bil prinesel kožo in nahrbtnik iz Figovčeve gostilne. Usnje in kopita je možakar odnesel v Florijansko ulico k trgovcu z usnjem g. Vehovcu. Ta pa je usnje in kopita spoznal za ono blago, katero je bil pri ntem kupil neki domžalski kmet.

— **Umrla je dne 18. t. m. ob 6. popoldne** gospa Leopoldina Kumanver, znana naprednjakinja. Žena dobrega srca, katera je pomagala vsakomur, kdor je bil potreben. Članica sploš. žensk. društva, družbe Sv. Cirila in Metoda itd. Pogreb se vrši dne 20. t. m. ob 4. popoldne, Tržaška cesta št. 2.

delo. Osnovale je bolniške kurze, da bi pripravilo čim večje število dobrih in izkušenih streljajev za bolne in ranjene vojake. In komaj je začela balkanska vojna, je K. S. S. imelo že zadostno število bolniških moči, ki so z največjo pozhrtvalnostjo vršile svojo samaritansko dolžnost. Glavni odbor K. S. S. je otvoril svojo bolnišnico v Beogradu pod imenom: **Cetrta Rezervna Bolniča K. S. S.**, v kateri so delovale vse članice Kola. Prvi ranjenci so prišli v to bolnišnico. Poleg tega je Kolo osnovalo žajarne po posameznih postajah, kjer so ranjeni dobivali čaj, toplo mleko, juho in drugo in pošiljali vojakom na fronti pomoč v denarju, perilu, tabaku in mnogih drugih potrebnih stvarah. Po končani balkanski vojni leta 1913 je K. S. S. nadaljevalo svoje delo v istem pravcu: podpiranje in vzdrževanje težnje in pokreta za osvobodjenje in ujedinjenje ostalih rojakov pod tujim jarmom. Onim pa, kojim je vojna prinesla ujedinjenje, prebivalstvom Stare Srbije, je K. S. S. na vse mogoče načine skušalo ublažiti posledice prestanih muk in prestanega trpljenja. Po vseh večjih mestih južne Srbije so se osnovala podružnice K. S. S. Vse te podružnice so z največjo pozhrtvalnostjo izpolnjevale svoje dolžnosti nasproti vsem trpinom in revežem. Kmalu so vse podružnice osnovala »Radeničke školet«, v kojih se je ženska deca učila gospodinjstva in drugih predmetov. Pošiljale so se knjige med narod, zastave in trakovi pevskim društvom. Istočasno je K. S. S. nabralo večjo svoto za otvortec »Invalidnega Doma in Delavnice«, v kateri bi se invalidi učili raznih rekodelstev. (Dalje prih.)

Svčarska industrija leta 1920.

Svčarska industrija je preživljala lansko leto več kritičnih momentov, ki so bili v veliki meri posledica nestalnih razmer v sosednih državah. Svčena industrija, ki je za Svico tako velika pomena, je kazala v četrtem kvartalu leta 1919 dviganje cen ter je stala svaroila meseca februarja in marca celo nad 200 frankov. Pozneje so cene zopet padle tekom dveh mesecev za 50%, kar je imelo za posledico, da so nekatere manj trdne industrije morale ustaviti delo. Produkcija je vsled tega nazadovala skoraj za 50% proti letu 1919 in za 10% proti normalni letni produkciji. Svčena roba je pod takimi razmerami in pri teh cenah surove svile začelom leta silno poskočila v cen, zlasti tudi, ker je bilo povpraševanje v Ameriki zelo živahno. Od marca naprej pa je nastal popoln preobrat. Naenkrat je zmanjkalo kupcev. Ljudje niso hoteli več plačevati blaznih cen za svilo in industrija je naenkrat zastala. Tovarne so začele delati z izgubo in še danes si ne morejo opomoči od krize, ki jih je zadela. Podobna usoda je zadela tudi industrijo za svilene trakove in pentle. Tudi pri bombaževni je bila kupčija v različnih terminih zelo različna. Prvo polovico leta je bilo povpraševanje zelo živahno in je bila cena visoka, ker je bilo pričakovati, da bo leta 1920 malo bombaža. V drugi polovici pa je prišel preobrat. Amerika je omejila svoje kredite, cene srebra so padle in azijski trg je bil zadostno preskrbljen, vrh tega pa so prišle iz Amerike vesti, da bo to leto obilo bombaža. Katastrofalno so začele padati cene ter je diferena napram začetnim cenam znašala do 75%, tako da se ponuja bombaževnast blago že skoraj po slepi cen. Te razmere vladajo še danes ter čutimo padanje cen bombaževnastega blaga celo pri nas. Volneno blago je doživelo podobno usodo. Koncem marca so bile cene najvišje, potem so do konca leta neprestano padale ter so morale manjše industrije že prenehati in je pričakovati, da bodo prenehale tudi še nekatere večje. Čipkarstvo je bilo vse leto dobro zaposleno ker je bilo povpraševanje zlasti

v Ameriki zelo živahno, vsled padanja cen sukana v drugi polovici leta je bilo mogoče tudi cene čipkam nekoliko znižati. Strojarstvo je tudi v drugi polovici leta močno trpelo. Tovarne čevljev niso mogle skoraj ničesar izvažati. Najbrže čaka strojarstvo Svčice šele velika, morda usodna kriza. Strojna industrija je imela ugodno stališče. Elektrifikacija svčarskih železnic in tula naročila so dvigala produkcijo. Čim bolj pa si opomore nemška industrija, tembolj pada svčarska produkcija strojev. Tudi dviganje svčarskega franka napram valutam sosednih držav je kolikor toliko zadrževala tula naročila. Zlasti nemški vpliv in nizke cene strojev nemškega izvora tlačijo cene tudi v Svici sami, čemur ne more odopmoči niti visoka carina in uvozna prepoved. Vsled tega je pričakovati, da bodo tudi te cene padle. To velja sedaj za avtomobilsko branžo, za orodje in stroje za lesno industrijo. Dobiček je prav zmeren. Povpraševanje po materialu za električne naprave je slej ko prej živahno, trpi pa vsled 48urnega delavnega tedna, kar pomeni nekako 20% povišanja produkcijskih stroškov. Urarska industrija, ki si je hotela opomoči na ameriškem trgu in v orientu, se je uračunala in je sedaj primorana prodati za vsako ceno. V tej industriji vlada močna brezposelnost, zlasti odkar je ožvela nemška urarska industrija in odkar se dviga konkurenca Amerike in Japonske. Barvna industrija je trpela pred vsem vsled valutnih diferenc, pa tudi vsled krize v drugih industrijah. Čokolada ima za seboj slabo leto. Uvoz v Nemčijo in Avstrijo je bil prepovedan, Francoska je skrčila svojo potrebo na en četr, pač pa je zapadnosvčarska čokoladna industrija izvažala zelo živahno v Anglijo. Hoteli so trpeti vsled slabega zimskega vremena. Poletna frekvencija je bila povoljna, slaba le v višinskih hotelih zopet zaradi vremena. Splošno se sodi, da je dosezel tujski promet v Svici nekako 50% prometa pred vojno. Zlasti prihajajo Angleži, Amerikanci in Nizozemci v Svico.

Vpokojencem južne železnice.

Vpokojencem, ki dobivajo priboljške po določbah »Službenega lista« 282/1920 ter onim uslužbenecem in delavcem, ki so po 31. julija 1919 do vključno 31. decembra 1920 izstopili iz aktivne službe in so bili takrat zaposleni pri kakem službenem mestu, ki leži v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, kakor tudi njihovim preostlim svojem se dovolijo enkratne podpore po teh-le določbah:

1.) Podpora pritiče nekdanjim uslužbenecem in delavcem kakor tudi njihovim vdovam in sirotam, ako so imeli 1. januarja 1921 stalno bivaličje v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, ako uživajo pokojnino (preskrbovalnino) iz sredstev enega izmed treh preskrbovalnih zavodov ali pa iz družinskih sredstev, in katerih prejemki iz lastnega zaslužka ali iz dohodkov kakoga preminega ali nepremičnega premoženja ne znašajo mesečno več kot 2000 jugoslovanskih kron.

2.) V točki 1. označeni vpokojenci dobijo podporo tudi za ženo in one otroke, ki pridejo v poštev po obstoječih določbah a preskrbovalnino, ki niso še prekoračili 18. leta in jih je smatrati nepreskrbljenim; ravnotako dobijo ti vpokojenci izplačano podporo za očeta, mater, deda, babico in za še ne 18 let stare osirotele vnuke, ako živijo vpokojenci s tem družinskimi člani v skupnem gospodinjstvu, so postavno dolžni skrbeti za nje in ako ti sorodniki veljajo kot nepreskrbljeni; preje omenjeni otroci, ki so prekoračili 18. leto, lahko dobijo podporo le, če obiskujejo javno šolo ali so radi telesnih

ali duševnih hib trajno popolnoma nezmožni za zaslužek, kar se mora dokazati z uradnim spričevalom.

3.) Vpokojenci, ki so v družbini v javni ali drugačni zasebni službi in ki prejema stalno draginsko doklado, ne dobijo te podpore ne zase in tudi ne za družinske člane, ki so v taki službi; ravnotako ne dobijo te podpore vpokojenci, katerih družinski člani dobivajo za nje stalno draginsko doklado.

4.) Izmera enkratne podpore znaša za vsakega vpokojenca in vsako vdovo 1000 jugoslovanskih kron, za druge družinske člane po 200 jugoslovanskih kron.

5.) V prvi, drugi in tretji točki navedeni pogoji za upravičenost do teh pdpor morajo biti dani 1. januarja 1921.

6.) Zaradi ugotovitve števila onih, ki so upravičeni do navedenih pdpor, dobijo vpokojenci po pošti vprašalne pole, koje naj natančno po predtisku in resnično izpolnijo ter jim priložijo potrebne uradne listine, oziroma potrdila. Resničnost navedenih podatkov naj potrdita na tiskovini dva aktivna uslužbenca južne železnice.

7.) Podpore se bodo izplačevale, ko vpokojenci predložijo obratnemu ravnatelstvu južne železnice v Ljubljani pravilno izpolnjene in potrjene vprašalne pole (s potrebnimi prilogami) in sicer onim, ki stanujejo v Sloveniji po čekovnem uradu v Ljubljani, onim pa, ki stanujejo na Hrvatskem, pri postajnih blagajnah na Hrvatskem, ko te dobijo od obratnega ravnatelstva plačilne naloge.

Kolo Srbskih Sestara.

»Kolo Srbskih Sestara«, rodoljubno - humano društvo, je bilo ustanovljeno 15. avgusta 1903. Namen društva: materialno in moralno podpiranje bratov in sester iz potlačeni krajev in podpiranje in vzdrževanje vsake težnje in pokreta za osvobodjenje in ujedinjenje vseh bratov v eno, nerazdvojno državno celino.

Verno ti svojih svrh, je kolo S. S. že pred balkansko vojno podpiralo sorodnike in sirote onih, kojim je zločina roka (v Macedoniji in Albaniji) ubila branitelje, razrušila in upalila domove in ognjišča. Pomagalo je onim svojim rojakom, ki so pod pritiskom nasilja in zverstev brezdušnega tlačitelja pobegnili v planine, da od tam branijo in ščitijo svoje sorodnike in druge sirote. Pomagalo je tudi onim beguncem, ki so bili primorani, da zapuste, začasno ali stalno, svoja ognjišča in si poiščejo zavetja v kraljevini Srbiji. Pošiljalo je že svoje članice v še neosvojenega

južne kraje Srbije: da razdelijo podporo v denarju in blagu srbski bedni »rajci«, bodreč jih na potrpljenje in vztrajnost: dokler jih srbska, bratska roka, ne osvobodí večnega robstva. Ob vsaki primerni priliki je pošiljalo svoje delegate v Bosno in Hercegovino, kumovalo tamošnjim pevskim društvom in jim darovalo zastave. Sprejemalo je emigrante in mučenike, ki so prihajali iz raznih pokrajin bivše Avstrije, Italije, Srbije, Hrvatske in Slovenije. Potem, ko se je osnovalo Kolo S. S. v Beogradu, so se osnovali odbori K. S. S. v vseh večjih mestih kraljevine Srbije, s čimer je bila znatno ojačena in omogočena njegova sila, vedno pripravljena, da se postavi v službo državi in narodu. Aneksija Bosne in Hercegovine je bila tudi za K. S. S. opomin, da se pravi za tisti čas, ko bo srbski narod s silo svojih sinov osvajal in branil svoje prava. In K. S. S. je podvojilo svoje

Glasovi iz Koroške.

— **Znaki demoralizacije in barbarstva na Koroškem.** Odpadništvo, bodisi narodno ali versko, zabrede prekoslej, to nas nič zgovornina, v najhujše ekstreme, ki ne poznajo nobene meje in nobene mere. V tem oziru praznuje koroško nemurstvo po zloglasnem plebiscitu vsepovsod na plebiscitnem ozemlju pravecete orgije. 1. V Vresnici, majhni vasiči blizu Borovljah, na južnem bregu Drave, so se zbrali neko nedeljo popoldne nemškutarji celoga Spodnjega Roža od blizu in daleč na prostornem dvorišču gostilne p. d. »Pri Pavkarju«. Sredi dvorišča je stal velik katafalk, z odprto rakvijo, v kateri je ležal mršav, ubit pes. Pred rakevo so se postavili trije moške, eden oblečen kot duhovcn z mašnimi bukvami v roki, drugi kot ministrant, tretji kot mežnar. Cela množica je stala, napolnjujoč veliko dvorišče, okoli katafalka, golgolava in kakor vtopljena v veliko žalost. Tedaj začne duhovnik moliti in opravičljati cerkvene obrede, kakor so v navadi pri katoliškem pogrebu. Nato jokane in stokanje ljudi, pevsko društvo »Alpenrose« iz Borovljah pa je zapelo par ganljivih žalostink. Kmalu pa so se ljudje razvrstili k pogrebu. Sprevod, v katerem so korakali stari in mladi, moški in ženske, nemški učitelji in uradniki, se je začel pomikati skozi vas. Mimo hiš, v katerih stanujejo zavodni Slovenci, so na glas molili neke nalašč za ta pogreb v koroškem slovenskem narečju sestavljene litanije, pevci pa so prepevali slavospeve. Zunanaj vasi, na travniku, je že bila skopana jama. Tam se je sprevod ustavil, vršili so se zopet vsi cerkveni obredi, položili so rakev z ubitim psom v jamo in jo ob huronskem tuljenju navznoče množice zakopali. Tako so pokopali po plebiscitu »Jugoslavijec« v Vresnici in na isti način po vseh nemških vaseh v nekdanji coni A. 2. Stara navada naših ljudi je, da grejo na sveti večer k polnočnici. Nemci in nemškutarji od plebiscita sem Slovence srmatijo, žalijo, psujejo in dejansko napadajo, kjer in kadar koga zalotijo, posebno v Celovcu, pa tudi na deželi. Sveti večer je za vsakega nekaj svetega in človek bi mislil, da bo vsaj ta večer tudi na plebiscitnem ozemlju zavladal mir in ljubezen. Tam v župni cerkvi v Borovljah so tudi Slovenci prisostvovali polnočnici in slovenski otroci, v čisti otroški ljubezni, so med mašo peli priljubljene stare slovenske koroške cerkvene pesmi. Božje opravičilo končano, ljudje odhajajo iz cerkve, a snaj jih čaka, opusjo in strovo na-

pače pijana druhal pobesnelih nemškutarjev in ljudje, prihajajo iz hrama božjega, se kakor plahc ovice razkrope po trgu in — jokajoč. Kakor v Borovljah se je zgodilo tudi drugod. Tisoč in tisoč koroških Slovencev je po plebiscitu pobegnulo iz dežele. Koliko jih je bilo, ki so vsaj za božič hoteli se vrniti domu! A nemška oblast jim je kruto odrekala dovoljenje. In tako hodijo ti nesrečneži v temni noči po neznanih, smrtonovarnih stezah črez ledene in zasnežene gore, po 2000 metrov visoke, da bi vsaj par uric nepozaeni mogli preživeti pri svojih ljudeh. Tam črez Jepo na sveti večer tudi koraka mlad Rožan, iz Podrinje vasi, p. d. Kajžnikov. Že je prekoračil greben, že gleda v svojo domovino, v Rož. Doma pa ga čakajo nestrpnost starši, ga čaka nevesta. A zaman! Mine noč, mine svetil dan, mine nedelja, a težko pričakovanega ne ni. Grejo ga iskat na goro, črez katero je obljubil, da pride. Na planini najdejo gaz, ob gazi pa palico, v sneg nasajeno, z napisom: »Hier liegt ein Toter«. Ne daleč od mesta pa leži v snegu, kri kaže še vsa znamenja boja med dvema možema, truplo, z vidnimi znaki težkih palčnih udarcev na tliniku, popolnoma izropan — smrt koroškega begunca, vračajočega se na sveti večer v svojo domovino. Ko so ga par dni pozneje zagrebi v zimski grob, so narodni odpadniki hladno rekli: »Zmrznil je, ta duša!« V Borovljah so se na Silvestrov večer zbrali Slovenci v znani gostilni »Pri Smeričniku«, da se skupno s petjem in veseljem, razmeram primernim, po slove od starega leta, in pozdravijo nove. Bilo jih je, da so bile vse sobe polne, vkljub temu, da jim je okrajno glavarstvo prepovedalo v svojem republikanskem smislu za svobodo svojih državljanov, vsako oficijelno prireditve. Tik pred polnočjo, ko je ravno hotel dr. Mišic svoj polnočni govor pričeti, pa navali iz hotela Just, kjer so narodni renegate imeli svoj Silvestrov večer, cela tolpa pijanih delavcev, razbiže s sodi za pivo, ki so ležali pred hišo, vse šipe in hišna vrata, vdero v hišo in povzročijo poboj. — Civiliziran svet naj sedi, če ta fakta niso znaki demoralizacije in barbarstva, ki je zavladalo v plebiscitnem ozemlju, odkar je to pod oblastjo republike Avstrije.

Izreden založnik — nadarjen pisatelj.

Publić Dragan: Na rubu. (Dnevnik iz jedne tragedije. 1920. Na klada Jos. Čaklovića, Zagreb.)

Kot 1. zvezek »Jugoslovanske literature« (zbirke modernih povesti in pesmi) je izdala velepodjetna zagrebška založba to resnično zanimivo knjigo. Ne vemo, kdo je ta založnik, Jos. Čaklović, toda iz njegovega predgovora slutimo, da je »bela vranca« med založniki. Naši pisatelji nimajo zavoda, kjer bi izdajali svoja dela, piše, sami jih ne morejo zalagati, a tuje slovostvo se širi čim dalje bolj med nami. Zato se je odločil, piše, da začne izdajati v ekusni, a vendar ceneni opremi originalna dela naših jugoslovanskih književnikov ter tako izpolniti praznino, ki je nastala v dobi, ko bi morali razvijati in podvojiti svojo delavnost in vsakem, zlasti pa na literarnem polju. Čaklović pravi, da je pripravljen celo na žrtve, samo da se začne naše slovostvo zopet širiti in domečiti ter zanimati tudi tuj svet. In ponavilja, da ga ne vodi nikakr trgovski interes, niti težnja po dobičku, nego edino želja, da omogoči našim kulturnim delavcem čim širše in razsežnejše delovanje brez skrbi za to, kdo jim dela odkupi in natisne. Razpisovati hoče tudi nagrade za najboljša dela, beletristna ali znanstvena, — samo da so naša, jugoslovenska. Čaklovića pozdravljamo! Da bi se nam narodilo še več takih! — Svoje idealno podjetje začelja s prvim večjim delom mladega literata Dragana Publića, ki je nedvomno talent. Star je šele 25 let, a ima že prav zanimivo življenje za sabo. Leta 1912 se je bil zapletel v Jukičev atentat in bil, šele 16 let star, obsojen v ječo na pet let; pomiloščen na triletno ječo, je preстал v Mitrovici dve leti kazni. Osvobodjen je bil po Principovem atentatu zopet aretiran in zaprt. Nato so ga vtknili v vojsko in poslali na laško fronto. A utekel je v Svico, se vrnil preko Italije in Grčije v Srbijo ter postal srbski vojak. Kot tak je moral bežati tudi preko Albanije. In dnevnik s tega bega tvori večino te knjige. Pisan je z mladeniško odkritosrčnostjo, mrko upornostjo in revolucionarno-anarhistično resolutnostjo! Publić zna dobro pisati in ima misli. A cenzura je proti mislim. Zato je črtal! Njegov stil je že danes sijajen in jaseen. Ne strinjamo se z vsem, kar trdi, toda njegovi opisi strahot srbskega bega, posamezne slike iz te tragedije, so naravnost krasne. Dnevnik se zaključuje v bolnici za tifus. Škoda, da pisatelj dnevnička ni nadaljeval: povedati bi nam imel iz življenja med dobrotoljci v Severni Afriki in v Ameriki ter v Alžiru nedvomno še marsikaj zanimivega. Od leta 1919 živi v Zagrebu. Z napetostjo pričakujemo, kako se njegovo delo nadaljuje. Kot druga knjiga je zbirke se obeta roman »Strast« Srba Davida S. Pijade iz življenja v Beogradu. Vešana, elegantna knjiga, Na rubu, stane le 30 K. Toplo priporočamo.

Kultura.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

Drama:

Sreda, 19. jan.: Školjka, red E. Cetrtek, 20. jan.: Školjka, red C. Petek, 21. jan.: Cvrček za pečjo, red D. Sobota, 22. jan.: Sen kresne noči, v opernem gledališču, ob dramskih cenah, red A. Nedelja, 23. jan.: Školjka, izv. Ponedeljek, 24. jan.: Cvrček za pečjo, red E.

Opera:

Sreda, 19. jan.: Baletni večer, gostovanje moskovskega imperatorskega baleta, izven. Cetrtek, 20. jan.: Baletni večer, gostovanje moskovskega imperatorskega baleta, izven. Petek, 21. jan.: Vesele žene windsorske, red E. Sobota, 22. jan.: Sen kresne noči, dramska predstava, red A. Nedelja, 23. jan.: Fra Diavolo, izven. Ponedeljek, 24. jan.: zaprtvo.

— **Ruski balet**, ki je slonč nastopil v opernem gledališču, stoji na višku popolnosti in umetnosti. Občinstvo, ki je polnilo gledališče, je bilo navdušeno. Daljše poročilo priobimo jutri.

— **Javno predavanje** na univerzi se vrši danes ob 8. zvečer. Predava g. univ. prof. dr. F. Veber: »Stopnje življenja in pomen kulture« kot za dnij del iz cikla »Telo in duša«.

— **I. S. Bachov Paslon** po sv. Matevžu. Vse p. t. dame in gospode, ki so pripravljene sodelovati pri paslonu, vabim na sestanke in društveno sobo »Ljubljanskega Zvona«. Narodni dom, v četrtek, dne 20. t. m., ob 7. zvečer. Dr. Jos. Čerin.

— **Jugoslovanska Njiva** št. 2. ima tole vsebino: Dr. Miljenko Marković: Kropotkin o modernji znanosti i anarhizmu. — Dr. Julije Mozan: Hipoteka na brodove. — Dr. Viktor Hoffler: Muzeji Jugoslavije I. — Smotra: Socijalni život; Narodno gospodarstvo; Prosvjeta; Književni i umjetnički pregled; Poljski glasnik; Čehoslovacki glasnik. — Listak: Na pragu. (Avst. Strindberg). — Ispravi! — Nove knjige.

Pristopajte k „Jugoslovanski Matci!“

Najnovejša poročila.

VPRAŠANJE PRISEGE.

— d Beograd, 18. jan. Zahteve vseh strank v vprašanju izpremembe poslovnika so sprejele v zapisnik. Jugoslovanski klub zahteva, da se iz prisede izloči beseda: kralj; socialisti in komunisti zahtevajo, da se izpusti besedi: Bog in kralj. Narodni klub zahteva, da se iz člena 8. izpusti stavek: Dokler poslanci ne položijo uradne prisege, ne smejo vršiti poslanskih dolžnosti. O vseh teh vprašanjih bodo razpravljali v odseku za izpremembo poslovnika.

IZ DRŽAVNEGA SVETA.

— d Beograd, 18. jan. V sled ostavke g. Jovanoviča in Gjurčića je državni svet zopet brez plenuma ter bo začasno mogel reševati samo občinske stvari, ker tretji oddelek državnega sveta, v katerega spadajo občinske stvari, sme veljavno pravljati tudi brez plenuma.

MINISTRKE ODREDBE.

— d Beograd, 18. jan. Ministrski svet je sklenil, da se morajo vsi sklepi posameznih ministrstev, preden stopijo v veljavo, predložiti ministrskemu svetu v razpravo.

ZAHEVE DRŽAVNIH URADNIKOVI.

— d Beograd, 18. jan. Zveza državnih uradnikov in uslužbencev je vladi predložila predstavko, da v sestavi ministerstvalne kakor tudi v sestavi interministerstvalne komisije vstopi predsednik zveze kot delegat zveze.

CENTRALIZACIJA PRAVOSLAVNE CERKVE.

— d Beograd, 18. jan. V ministstvu za vero je podpisana uredba o centralizaciji celoupejne cerkvene oblasti pravoslavne cerkve. Po tej uredbi bo najvišja zakonodajna oblast cerkvenih stvari, najvišja upravna in izvrševalna oblast pa sinod.

IZDATKI ZA CERKVE.

— d Beograd, 18. jan. V ministstvu za vero se izdeluje proračun za leto 1921—1922. Dosedanji proračun je znašal 6.792.429 dinarjev ter obsega tudi osebne izdatke za duhovništvo in uradništvo katoliške, pravoslavne in drugih konfesij v naši državi. Novi proračun se bo znatno povečal.

ANEKSIJA PRIMORJA.

— Rim, 18. januarja. Salata, predsednik centralnega urada za nove province, je imel z Gjolitiem dolg pogovor, tiče se *prošave aneksije novih provinc, določene na dan 6. februarja*. K proslavi pride v Trst jeden izmed ministrov. Salata in Gjoliti sta razpravljala tudi o *problemu avtonomije* in o provizoričnih uredbah, katerim bodo sledile definitivne, kakor jih sprejme parlament. Nadalje sta govorila tudi o *števila poslanecv*, ki naj se odloči za bližnje volitve. Generalni civilni komisar Mosconi ostane na svojem mestu.

D'ANNUNZIO ODHAJA.

— Reka, 18. januarja. Zadnje dni je tical D'Annunzio v Weisenburgovi vili ter se pripravljaval na odhod. Na različne vesti o njegovih novih namerah je podal izjavo, da odpotuje z Reke, ker se tako želi in ker je potreben počitka. Vzdrževal se bo vsake agitacije in si hoče v svojem bodočem postopanju biti sodnik sam. Odpotuje v sredo ali četrtek. Pred odhodom bo seja, v kateri se poslovi od provizorične vlade. D'Annunzio ima v rokah potne listine za Švico, Grčijo, Španijo in Francijo. D'Annunzio odpotuje v Francijo in se nastani v nekem malem kraju blizu Pariza pri neki prijateljski družini. Spremljali ga bodo štirje arditje v civilni obleki. Ti ostanejo v njegovih zasebni službi in bodo imeli nalogo, čuvati mu počitek in odbijati pričakovane nasoke nanj s strani francoskih novinarjev.

Z BOGOM. D'ANNUNZIO!

— d Reka, 18. jan. D'Annunzio je danes odpotoval z avtomobilom.

PROMOCIJA PREDSEDNIKA MASARYKA.

— d Praga, 18. januarja. Promocija predsednika Masaryka za častnega doktorja filozofije zagrebškega vseučilišča se je izvršila 17. t. m. dopoldne. Prisotni so bili delegati češkoslovaške vlade, poslanik kraljevine SHS Hribar, jugoslovanski poslanik v Bukarešti Antić, češkoslovaški konzul v Zagrebu Pukel, praški župan dr. Baxa, zastopniki vseučilišča

v Pragi in mnogobrojni člani jugoslovenske kolonije. Rektor zagrebškega vseučilišča dr. Radonić je v svojem govoru poudarjal zasluge dr. Masaryka za Jugoslovane in za izpolnitev njihovih idealov. Predsednik dr. Masaryk je v svojem govoru naglašal, da je vsako njegovo politično dejanje za Jugoslovane bilo obenem tudi delo za Češkoslovaško. Pri tem je čutil enako kakor njegovi sodelavci v vojni: prestolonaslednik Aleksander, premier Pašić, dr. Vesnić, dr. Trumbić in drugi. Podeljeni mu častni doktorat filozofije smatra predsednik Masaryk za simbol za konstitucionalizem in demokracijo, ki morata biti osnovana na znanstveni podlagi in v zaupanju. Sedaj je potrebno politično zaupanje, da moremo rešiti probleme v Evropi. Med vzhodom in zahodom, med Nemčijo in Rusijo, od severa na jug se nahaja vrsta malih in manjših narodov. Njihov obstanek in osvoboditev vsebuje takorekoč vso zgodovino Evrope. Predsednik Masaryk želi vsem profesorjem zagrebškega vseučilišča popoln znanstveni uspeh, da bi pršla na jugoslovenske in na češkoslovaške visoke šole spretna in sposobna generacija.

ELEKTRIZACIJA DRŽAVE.

— d Beograd, 18. januarja. Pred kratkim se je prometno ministristvo obrnilo na ministristvo za javne zgradbe s prošnjo, da bi se sestavila strokovna komisija, ki naj bi izdelala načrt zakona o elektrifikaciji države. Ta načrt je sedaj izvršen ter se je razpisal vsem gradbenim direktorjem na očno. Po tem gradbenem načrtu naj bi vsa električna podjetja v državi pripadala v prvi vrsti državi, dočim bi jih smeli graditi privatniki samo tam, kjer jih ne gradi država. Država sme, ako treba, izvesti tudi ekspozicije proti odškodnini. Privatniki morajo, ako hočejo porabljati tuje nepremičnine, dovoliti lastnikom teh nepremičnin soudeležbo pri podjetju. Obstoječa električna podjetja sme država, ako smatra za potrebno, prevzeti v svojo last. Vzdrževanje krajevnih tokovodov in mrež spada v delokrog občinske uprave dotičnega kraja. Najvišji poslovni zbor v elektrotehniških stvareh je državni elektrotehniški svet, ki obstaja iz 15 članov in 15 namestnikov. V ta svet vstopi po en delegat ministrstev za trgovino in industrijo, za javne zgradbe, za poljedelstvo, promet, šume in rube in narodno zdravje, po en zastopnik vseh zbornic, po en zastopnik elektrotehniške fakultete ter inženirskega in upravniskega združenja. Kot kontrolni organ za dohodke od električne energije se ustanovi pri trgovinskem ministristvu elektrotehniški finančni odsek. Način, kako bo ministristvo za javne zgradbe izvršilo potrdjeni načrt, se bo določil s posebno uredbi. Z ozirom na nujnost predmeta se bo ta zakonski predlog predložil konstituantni takoj, ko bo sprejeta ustava.

PLEBISCIT V GORNJI ŠLEZIJ.

— Pariz, 18. januarja. Iz uradnega vira poročajo, da se vrši plebiscit v Zgornji Šleziji dne 13. marca. — Berlin, 18. januarja. V političnih krogih zatrjujejo, da se bo vprašanje glede pripadnosti Zgornje Šlezije rešiti potom direktnih pogajanj med Poljsko in Nemčijo. Ta pogajanja se bodo vršila v Berlinu. — Berlin, 18. januarja. Poljski generalni konzulat izjavlja, da so vesti o direktnih pogajanjih med Poljsko in Nemčijo glede plebiscita v Zgornji Šleziji izmišljene. (Nemci so v plebiscitnih stvareh že tako izvežbani, imajo na razpolago toliko denarja in toliko štab izbornih in izkušenih agitatorjev, da niti za trenutek ne dvomimo, da bo eventualni izid plebiscita v Zgornji Šleziji tak, kakršen je bil pri nas na Koroskem. Tudi nam so se ponujala direktna pogajanja, a smo jih odklonili, da bi bili takrat lahko rešili dober del našega koroskega ozemlja. Zato se nam zdi, da bi ne bilo pametno, ako bi Poljaki v naprej odklanjali vsaka pogajanja. Uredništvo).

VOJNA HIJENA.

— Split, 18. januarja. V Kotoru so aretirali nemško - avstrijskega konjiškega majorja Teodora Varliča, ki je prišel po svoje pohištvo. Kot avstro-ogorski stotnik je dal zažgati več vasi, usmrtil 200 oseb, je oplenil njihove hiše in odgnal živino.

KUBANSKI KOZAKI.

— d Split, 18. januarja. Jutri čospe v Split 900 kubanskih kozakov, ki so namenjeni v Sinj, kjer jih bodo namestili v vojaških barakah. Med njimi se nahajajo generali in več uradnih oseb. Danes je prispel v Sinj knez Obolenski, da pregleda barake.

PERZIJSKI SAH.

— d London, 18. januarja. Vest o odstopu perzijskega šaha doslej ni potrjena. Informirani krogi jo smatrajo za neresnično.

in 4. Slučajnosti. Informativni sestanek se vrši v četrtek, dne 20. januarja 1921 ob 8. zvečer na galeriji društvene telovadnice. Odbor.

— »Telovadno društvo »Sokol« na Igu priredi svoj redni letni občni zbor dne 23. januarja 1921 ob 8. uri (ob 15.) v Ljudski šoli na Igu. K obilni vdeležbi vabi odbor.

Turistika in spori.

— Klub kolesarjev in motociklistov Ilirija v Ljubljani naznanja, da se vrši redni letni občni zbor v nedeljo, dne 23. t. m. ob 9. v Prešernovi sobi restavracije »Novi Svet«.

— Goriška podružnica SPD. Izredni občni zbor Goriške podružnice SPD z dnevnim redom »razid društva« se vrši 28. t. m. ob pol 21. v klubovi sobi kavarnе »Zvezda«. Vprašanje, ki ga ima rešiti to zborovanje je tako važno, da se vabijo vsi člani in pričakuje polnoštevilna udeležba.

— S. K. »Primorje« v Ljubljani naproša, da se odslej naslovijo vsi za klub namenjeni dopisi na naslov: Ljubljana, Mestni trg št. 11/II.

— »Planinski Vestnik«, glasilo »Slov. planinskega društva«, je zopet jel izhajati. Izšla je prehodna številka za leto 1915—1919. Obsega samo spis »Pohorje« iz pod peresa pok. prof. Koprivnika in društvene vesti. Vestnik bo izhajal 10krat na leto. Cena se določil pozneje ko bo znano število naročnikov. List bo ureval dosedani urednik gimnazijški ravnatelj dr. Josip Tomšek.

Društvene vesti in prireditve.

— Društvo finančne straže za Slovenijo. Za 22. t. m. objavljeni sestanek se preloži na nedeljo 23. t. m. ob 9. dopoldne v dvorani Tancar na Jesenicah. Gg. vodje oddelkov se naprošajo, da omogočijo udeležbo v čim večjem številu tovaršev na tem sestanku. Predsedstvo.

— Društvo jugoslovenskih poštnih uslužbencev v Mariboru vabi člane in prijatelje zabave na svoj plesni venček dne 1. februarja ob 20. uri v Oficirskem domu (Kasino). Vojška godba! Prvovrstni šotori! Obleka promena.

— Vodstvo pogrebne družbe Marijine Bračovišne naznanja svojim članom in članicam, da je letni donesek za l. 1921 določen na K 12 za vsakega člana. Občni zbor društva se vrši drugo nedeljo po Svečnic, na katerega se vsi člani in članice že sedaj opozarjajo.

Gospodarske vesti.

— z Tovarna glavnikov itd. Kot smo poročali že svoječasno, se zgradi pri Ljubljani jugoslovenska tovarna glavnikov. Izdelovala bo poleg vseh vrst glavnikov, lasnic itd. tudi zelo praktične patentovane dvojne glavnike in patentovane dvojne lasnice, oboje za dame in za otroke. Z zidanjem tovarne se prične že začetkom letošnje pomladi, stroji najmodernejšega sestava pa dospejo iz Francije.

— Poziv vinogradnikom! V kratkem bode sklepala naša država trgovinsko pogodbo z Italijo. Preti nam velika nevarnost, da izsilijo pri teh pogajanjih Italijani od naše vlade uvoz svojih vin v Jugoslavijo in s tem uničijo naše vinogradništvo. Temu se je z vsoto močjo upreti. Sklicujte prostostne shode po vseh vinorečnih občinah. Pošiljajte proteste proti tej nakani in imenu občin kmetijskih podružnic, kmetijskih in vinarskih društev, zadrug itd. v roke naših poslanskih klubov v Beogradu, brez razlike političnih strank. Bodite oprezni, da ne nastane katastrofa. — Vinarski strokovnjak.

— z Gospodinjiskim tečajem po deželih. V drugi dobi zimskega tečaja, ki traja od 3. januarja do 15. marca t. l., se vrše gospodinjiskih tečajev po sledečih krajih: v Ormožu pod vodstvom g. Premrou, v Studenicih pri Poljanah pod vodstvom g. Primožičeve, v Letušu ob Paki pod vodstvom g. Stitigove, v Trbovljah pod vodstvom g. Jakličeve. — Jesenski tečajji so se dovršili povsod s prav povoljnim uspehom. Spričo obilnih priglasil sta se morala tečaja v Ormožu in v Podbrezjah ponoviti. Opozarjamo že sedaj merodajne kroze da se za prireditve jesenskih gospodinjiskih tečajev ki prične 15. oktobra t. l., že sedaj zainteresirajo in da predložijo pravočasno svoje prošnje na poverjeništvu za kmetijstvo.

— z Izvozna vprašanja. Danes bo v finančnem ministristvu seja gospodarsko - finančnega odbora ministrov, na kateri bodo razpravljali o važnih vprašanjih našega izvoza.

— z Carina. V finančnem ministristvu se je postavila komisija za revizijo carinskih postavk in tarifov. Za predsednika je imenovan g. Kukič, generalni ravnatelj državnih carin.

— z Zadruga gospodarska banka, d. d. v Ljubljani je otvorila v Somboru v Bački v ulici dr. Laze Kostiča, št. 3. svojo podružnico.

— z Inozemski vrednostni papirji na Madžarskem. Po odredbi madžarske vlade se vzame pod zaporo 20% vseh inozemskih vrednostnih papirjev, depoziranih na madžarskem upravnem ozemlju.

— z Trgovinska pogajanja z Nemčijo. Trgovinska pogajanja, ki so se vodila s nem. delegati v Beogradu, so bila pred kratkim dokončana. Dosežen je sporazum o vseh trgovskih vpraša-

njih, o transitu, o carinah, o plovi in železniškem prometu. Politični del teh vprašanj se bo rešil pozneje.

— z Trgovinska pogodba s Francosko. Francoska vlada je obvestila naše poslanstvo v Parizu, da bo v kratkem poslala v Beograd delegate, da sklenejo trgovsko pogodbo z našo kraljevino.

— z Ameriški paketi. V Prago je dospelo 460 ameriških paketov za Jugoslavijo kot prva ameriška poštna pošiljatev. Paketi bodo v nekaterih dneh odposlani v Jugoslavijo. Naše jugoslovenske pošte bodo sprejele pošiljatev za Ameriko, ko bodo prišla iz Amerike potrebna obvestila.

— z Zadruga za vnovčevanje jaje. V jugozapadnem delu Francoske se nahaja skoraj v vsaki vasi mlekarška zadruga. V Charentesy in Pointoni pa se je združilo 116 zadrug v centralo, ki izdelala na leto 11 milijonov kilogramov surovega masla. Dosedaj se te zadruga že niso bavile z vnovčevanjem jaje in šele v zadnjem času se je oprijela zadruga v Echiuru tega posla. Uspehi, ki jih je dobila, so napolnili tudi ostale mlekarške zadruga, da so razširile svoje delovanje na vnovčevanje jaje. Zadruga v Echiuru je pridobila hitro nad 500 novih članov. Za razširjenje in urejenje zadruga se ni porabilo več nego 2500 frankov. Zadnje tri mesece lanskega leta je vnovčila zadruga 57.000 jaje. Za te tri mesece so poleg amortizacije vlog dobili zadrugniki 7—9 centimov za jedno jajce več nego prej, ko so jajca prodajali raznim trgovcem. Poleti je zadruga prodala na dan po 6000 jaje s 17.8 centimov višje cene. Pariški trg je po 50 frankov plačal več za 1000 jaje iz zadruga nego od trgovcev. Delovanje, ki je posnemanja vredno pri prizadetih naših zadrugah!

— z Prodaja sladkorja. Ministristvo za prehrano in obnovo dežel objavlja, da je z odločbo z dne 18. decembra 1920. dovolilo sladkornim tovarnam v Osijeku, Novem Vrbanu, Crvenki, Vel. Bečkereku in Belmonostru da smejo brez posebne dovolitve imenovanega ministristva prodati sladkor trgovcem in sicer vsaka tovarna do 100.000 kg. Posamezni trgovci ne more dobiti več, kakor 500 kg sladkorja in je dolžan ga prodajati porabnikom kvečjemu za 4 K dražje od tovarniške prodajne cene. Pri nakupu sladkorja se morajo trgovci izkazati s potrdilom, da so zadostili davčni dolžnosti v prejšnjem letu.

BORZE.

— d Zagreb, 18. jan. Devizé. Berlin 234—236. Italija 516—518. London 550—555. Newyork (vezano, kabel) 0—150. Newyork (vezano, ček) 148 do 150. Pariz 906—910. Praga 182—190. Švica 2300—2350. Dunaj 19.35—19.50. Valute. Ameriški dolarji 146—147.50, avstrijske krome 0—20, francoski franki 880—910, napoleonidi 482—485, nemške marke 218—220, romunski lei 198—205, souvereign 550—0, italijanske lire 510—511.

— d Zagreb, 18. jan. Devizé. Berlin 234—236. Italija 516—518. London 550—555. Newyork (vezano, kabel) 0—150. Newyork (vezano, ček) 148 do 150. Pariz 906—910. Praga 182—190. Švica 2300—2350. Dunaj 19.35—19.50. Valute. Ameriški dolarji 146—147.50, avstrijske krome 0—20, francoski franki 880—910, napoleonidi 482—485, nemške marke 218—220, romunski lei 198—205, souvereign 550—0, italijanske lire 510—511.

— z Tovarna glavnikov itd. Kot smo poročali že svoječasno, se zgradi pri Ljubljani jugoslovenska tovarna glavnikov. Izdelovala bo poleg vseh vrst glavnikov, lasnic itd. tudi zelo praktične patentovane dvojne glavnike in patentovane dvojne lasnice, oboje za dame in za otroke. Z zidanjem tovarne se prične že začetkom letošnje pomladi, stroji najmodernejšega sestava pa dospejo iz Francije.

— Poziv vinogradnikom! V kratkem bode sklepala naša država trgovinsko pogodbo z Italijo. Preti nam velika nevarnost, da izsilijo pri teh pogajanjih Italijani od naše vlade uvoz svojih vin v Jugoslavijo in s tem uničijo naše vinogradništvo. Temu se je z vsoto močjo upreti. Sklicujte prostostne shode po vseh vinorečnih občinah. Pošiljajte proteste proti tej nakani in imenu občin kmetijskih podružnic, kmetijskih in vinarskih društev, zadrug itd. v roke naših poslanskih klubov v Beogradu, brez razlike političnih strank. Bodite oprezni, da ne nastane katastrofa. — Vinarski strokovnjak.

— z Gospodinjiskim tečajem po deželih. V drugi dobi zimskega tečaja, ki traja od 3. januarja do 15. marca t. l., se vrše gospodinjiskih tečajev po sledečih krajih: v Ormožu pod vodstvom g. Premrou, v Studenicih pri Poljanah pod vodstvom g. Primožičeve, v Letušu ob Paki pod vodstvom g. Stitigove, v Trbovljah pod vodstvom g. Jakličeve. — Jesenski tečajji so se dovršili povsod s prav povoljnim uspehom. Spričo obilnih priglasil sta se morala tečaja v Ormožu in v Podbrezjah ponoviti. Opozarjamo že sedaj merodajne kroze da se za prireditve jesenskih gospodinjiskih tečajev ki prične 15. oktobra t. l., že sedaj zainteresirajo in da predložijo pravočasno svoje prošnje na poverjeništvu za kmetijstvo.

— z Izvozna vprašanja. Danes bo v finančnem ministristvu seja gospodarsko - finančnega odbora ministrov, na kateri bodo razpravljali o važnih vprašanjih našega izvoza.

— z Carina. V finančnem ministristvu se je postavila komisija za revizijo carinskih postavk in tarifov. Za predsednika je imenovan g. Kukič, generalni ravnatelj državnih carin.

— z Zadruga gospodarska banka, d. d. v Ljubljani je otvorila v Somboru v Bački v ulici dr. Laze Kostiča, št. 3. svojo podružnico.

— z Inozemski vrednostni papirji na Madžarskem. Po odredbi madžarske vlade se vzame pod zaporo 20% vseh inozemskih vrednostnih papirjev, depoziranih na madžarskem upravnem ozemlju.

— z Trgovinska pogajanja z Nemčijo. Trgovinska pogajanja, ki so se vodila s nem. delegati v Beogradu, so bila pred kratkim dokončana. Dosežen je sporazum o vseh trgovskih vpraša-

njih, o transitu, o carinah, o plovi in železniškem prometu. Politični del teh vprašanj se bo rešil pozneje.

— z Trgovinska pogodba s Francosko. Francoska vlada je obvestila naše poslanstvo v Parizu, da bo v kratkem poslala v Beograd delegate, da sklenejo trgovsko pogodbo z našo kraljevino.

— z Ameriški paketi. V Prago je dospelo 460 ameriških paketov za Jugoslavijo kot prva ameriška poštna pošiljatev. Paketi bodo v nekaterih dneh odposlani v Jugoslavijo. Naše jugoslovenske pošte bodo sprejele pošiljatev za Ameriko, ko bodo prišla iz Amerike potrebna obvestila.

— z Zadruga za vnovčevanje jaje. V jugozapadnem delu Francoske se nahaja skoraj v vsaki vasi mlekarška zadruga. V Charentesy in Pointoni pa se je združilo 116 zadrug v centralo, ki izdelala na leto 11 milijonov kilogramov surovega masla. Dosedaj se te zadruga že niso bavile z vnovčevanjem jaje in šele v zadnjem času se je oprijela zadruga v Echiuru tega posla. Uspehi, ki jih je dobila, so napolnili tudi ostale mlekarške zadruga, da so razširile svoje delovanje na vnovčevanje jaje. Zadruga v Echiuru je pridobila hitro nad 500 novih članov. Za razširjenje in urejenje zadruga se ni porabilo več nego 2500 frankov. Zadnje tri mesece lanskega leta je vnovčila zadruga 57.000 jaje. Za te tri mesece so poleg amortizacije vlog dobili zadrugniki 7—9 centimov za jedno jajce več nego prej, ko so jajca prodajali raznim trgovcem. Poleti je zadruga prodala na dan po 6000 jaje s 17.8 centimov višje cene. Pariški trg je po 50 frankov plačal več za 1000 jaje iz zadruga nego od trgovcev. Delovanje, ki je posnemanja vredno pri prizadetih naših zadrugah!

ga posebnega blaga ne moremo danes misliti na zgradbo ali nakup kakoga takega broda, ker n. pr. en brod za prevoz izseljencev tipa in veličine »Predsednik Wilson« (Austro - Američana) velja danes z opremo četrtino milijarde kron. Vrednost naše trgovske mornarice cenijo Francozi na 800 milijonov francoskih frankov. (»Njiva.«)

Raznoletost.

* Centralna postaja za angleške zrakoplove. Angleška vlada bo uredila na Malji veliko postajo za angleško zrakoplovno službo. Z delom so že pričeli.

* 15-letna žena in dva moža. Pred nekim ameriškim sodiščem se je morala zagovarjati 15-letna Edith Blais radi ligamije. Hladkrovno je priznala, da se je v teku 6 mesecev dvakrat poročila. Teden dni po prvi poroki je zbežala od svojega moža. Sodniku je je izjavila, da ni ničesar vedela o postajah. Njoni drugi mož ji je rekel, da ne bo nobenih stitosti, nakar sta se kratkoma poročila.

* Redovnik — razbojnik. Nedavna se je vršila v Neaplju razprava proti redovniku Cievolinu, ki je ubil svojega prijorja, hoteč ga oropati. Ta redovnik je živel silno razuzdano. Vsako noč je ušel iz samostana ter se potepal po raznih javnih hišah. Ko se je potem zjutraj vrnil domov, je čital mašo. Denar za tako življenje si je preskrbel od prijorja pod raznimi pretvezami, s katerimi je ozoljufal samostan. Imel pa je seveda tudi pristop v razne ugledne rodline. V eni taki rodlini je zapeljal dve bčerki, v drugi pa je posilil zaročenko nekega diplomata. Ko mu je neki prijor Gross dal premalo denarja, ga je ubil s sekuro, a denarja ni našel, ker ga je prijor dan prej odposlal v Rim. Razprava se je vršila tajno in jo bil živinski redovnik obojen na 24 let težke ječe.

* Zlata bula prenešana v Prago. Te dni so bili prenešeni z Dunaja v Prago arhivi nekdanje kraljevine Češka. Ti arhivi obstoje iz številnih starih pergamentov in dokumentov, ki imajo veliko historijsko vrednost. Najstarejši dokumenti so iz 12. stoletja. Najzanimivejša je znana zlata bula cesarja Karla IV.

* Kako usodo so doživele Rembrandtove slike v Rusiji. Iz petrogradske galerije slik je bilo ukradenih 12 znamenitih slik Rembrandta in Tenterja. Eno izmed Rembrandtovih slik so našli v bližini Moskve pri neki ženi, ki je sliko razrezavala in krpe vporabljala za smazanje nožev. Delo neke druge slike so našli pri nekem kmetu, ki je s kosi slike zalepil razpoke pri šipah na oknu.

* Zrakoplovstvo. Kakor doznava »Korrespondenz Wilhelm«, je ententa sklenila, da se ne uniči gotove število hangarjev in drugih za letalske pristane potrebnih naprav. Tako ostanejo za zračni promet: na Dunaju letališče asprnsko, dva posamezna hangarja in en dvohangar, skladišče za gradivo, garaža itd.; v Gradcu dva hangarja in zgradbe za poprave, ravnateljstvo itd.; v Celovcu en hangar in zgradbe.

* Draginja na Madžarskem. Kačšne so cene v Madžarski, ilustrirajo najboljše naslednje številke: najnavadnejša moška kravata stane 1500 K, šal 3000 K, ženska srajca 10.000 K, navadna moška srajca 7000 K, malo boljša 8000 K, lovska puška 50.000 K. Kako bajne cene dosega šele obleka in obuvene, si vsakdo lahko sam predstavlja. Če se hoče kdo od nog do glave popolnoma nanovo obleči, mora biti ros za madžarski milijonar.

Darila.

Upravi našega lista so poslali za: Obrambni sklad Ciril-Metodove družbe: G. Edo Delak, podporočnik v 3. bat. 9. pešp. v Negotinu 200 K, zbirko njegovih slovenskih fantov. Jugoslovanski Matice. G. Jos. Velkaverh, učitelj v Trbovljah 1020 K, zbirko med tamkajšnjim učitelstvom, uradništvom in dr. in Neimenovani 32 kron. Skupaj 1052 K.

Uboga dva zakonska Kaučič v Krškem. Neimenovani, tu 10 K.

Slepega starčka Darigara v Hotiču. G. Katarina Milkovič, posestnica v Mostah 30 K.

Za Borštnik-Verovšev spomenik. G. Miško Vlač, trgovec v Wolfovi ulici, je daroval za Borštnik - Verovšev spomenik 400 K, g. Josip Olup, gostilničar pod trančo, pa 40 K. V posnemanje.

Srčna hvala!

Poizvedbe.

Iščem svoje prijateljke Mihela, Naceta in Zana Kastelica, ki smo bivali skupaj v Ameriki Lorence. Prosim, da blagovolite sporočiti naslov Antonu Legatu, Lesce št. 60, Gorenjsko.

Izgnubila se je srebrna damska zapestna ura. Najditelj se prosi, da jo izroči proti nagradi in Wolfovi ulici št. 1/II. gospodični Namrč.

Glavni urednik:

Rasto Pustoslavšek.

Odgovorni urednik:

Božidar Vodeb.

Ženske boleznj: Profesor Winkcler v Monakovu, spisatelj ženskih boleznj, posvedočuje, da tudi njegova preiskavanja potrjujejo ugodno učinke grenčice »Franz-Josef«.

Sokolstvo.

Klavir, dobro ohranjen, se prod. Maribor, Can-karjeva cesta 8, g. Bevc. 432

Učenec se takoj sprejme pri Franjo Grabiec, fotograf. umet. zavod Ljubljana, Miklošičeva c. 6. 398

Proda se lahka kočija za enega ali dva konja, dobro ohranjena, s nemljivim kozlom. Naslov pove uprava Slov. Naroda. 409

Na hrano želim dati 6 letno deklico. Naslov pove uprava Slov. Naroda. 408

Postrežnica, zanesljiva, točna in zvesta, za popoldanske in večerne ure, se išče. Naslov pove uprava Slov. Naroda. 412

Dva bančna uradnika iščeta dobro meščansko hrano pri boljši rodbini. Ponudbe pod „1. februarja 414“ na upravo Slov. Naroda. 414

Dražba. 1 mrzlokrvnega in 4 toplokrvnih žrebcev se vrši dne 27. januarja 1921 na jahalnici v drž. žrebčarni na Selu pri Ljubljani. Vodstvo drž. žrebčarn.

Odda se 10 km od Ljubljane večje poslopje ev. za tovarno. Od železnice tri četrt ure oddaljeno. Ponudbe pod „Podjetje“ pošto ležeče Ljubljana. 405

Ženitna ponudba! 26 leten mladenič neomažeževane preteklosti, ki ima premoženja v gotovini nad pol milijona kron, išče znanja v svrhu ženitve s primerno gospodično, katera ima posestvo, gostilno ali obrt. Le resne ponudbe do 26. januarja pod „Jugoslovan“ pošto ležeče Ljubljana. 404

Veliko električno podjetje v Jugoslaviji išče takoj inženjerja za sprejem in preračunavanje in eno vodilno osebo

veščo v elektrotehniški stroki, za prevzetje skladišča, prodaje, organizacije in zvoza. Ponudniki z znanjem jezikov imajo prednost. Cenj. ponudbe z navadno zahtev, prepisi spraveval, referenc in Curriculum vitae na anončni zavod „VEDEŽ“ Maribor. 399

Železniških pragov (sveteljev) bukovich in hrastovih se kupi vsaka množina. Ponudbe pod „Pragi 384“ na upravo Slov. Naroda. 384

Sobo nemeblvano ali meblvano, s posebnim vhodom išče stalen miren in soliden starejši gospod, kateri ima svoje posteljno perilo, pri boljši rodbini, vdovi ali samic. Ponudbe na naslov Franc Cölest in trdka J. C. Mayer. 406

Napredaj je lepo posestvo okoli 10 orolov: 2 orala gorce, 2 orala gozda z debelim lesom, krasen velik sadni vrt za več vagonov sadja, več njiv in travnikov, 3 poslopja itd., polne kleti pljave. Cena 250.000 dinarjev. Ponudbe pod „Krasen sadni vrt 396“ na uprav. Slov. Naroda. 396

Proda se: stroji za izdelovanje parketov, 302 m² parketov različnih dimenzij, parni kotel 800 mm premera, 3 m dolg, nihajoči parni kotel (Pendelkessel) Naslov pove upravnistvo Slovenskega Naroda. 400

Prodajo se: dve moški obleki, dve zimski sukni za manjšega močnejšega gospoda in par moških čevljev št. 40, črn dekliški zimski plašč in površna spomladanska jopica za starost 15 let. Ogleda se Gorupova ulica 3, II. nadstropje, levo. 426

Išče se starejša ženska ki bi prevzela molžo dveh krav in oskrbovanje majhnega vrta za zelenjavo. Dobi zato poleg plače v denarju in živil lastno sobo s kuhinjo in kletjo. Naslov pove upravnistvo Slovenskega Naroda. 410

Nogavice z znakom „ključ“ in brez nje pri Tvornici čarapa, Sarajevo. Zahtevajte cenik. Par nogavic znamke „ključ“ traja kakor 4 pare drugih.

3 gospodje, stari dva 24 let in eden 22 let se žele seznaniti z gospodičnami pod 24 let, ki imajo veselje do izletov. Dopsi se prosijo na pošto ležeče Ljubljana I pod: „Vinko, Janko in Drago“.

Išče se boljše pošteno dekle, če tudi z dežele, ki zna dobro šivati in ima ljubezen do otrok. Hrana in stanovanje v hiši. Plača po dogovoru. Ponudbe pod „Pošteno dekle 328“ na upravo Slov. Naroda. 328

Za čevljarje. Prodajo se 3 Singerjevi dobro ohranjeni šivalni stroji, ploška šenarica, celindrica in ena za šivanje ter drugo orodje za štiri dečavce s kopiti vred radi odpotovanja v inozemstvo. Naslov pove upravnistvo Slov. Naroda. 26

Napredaj je hiša blizu kolodvora pri prometni cesti 7 sob in 2 kuhinji, 2 njivi, vrt, elektr. luč, klet, hlevi. Dopsi pod „Prijazno stanovanje 395“ na upravo Slovenskega Naroda. 395

Razno pohištvo in sicer spalna soba, jedilna soba, salonska garnitura, zola, ot mana, podobne svetilke itd. se prod. na Glinah št. 37 ob Tržaški cesti. 353

Vlakovodja za šumsko-industrijalnu železnico, po možnosti slovenski, in traji se za nastup odmah. Ponudbe mole se slati na naslov „Grenta“ d. d. za industrijno drva, šumska manipolacija Stariče Toplice. 367

Lekarna v Logatcu odda večjo partijo ribjega ricinovega in terpentinovega olja, kafe, etra, glicerina in raznih drugih specialitet po ugodnih cenah. 397

Ugodna prilika. Hiša, popolnoma v dobrem stanju, z je več let dobro vpetljano in lepo urejeno trgovino mešanega blaga, na drobno in debelo, posebno pripravna tudi za vinsko trgovino, vse važne točke okupirane, torej konkurenca izključena, ter dobro ideoča mlkarna z obirno okolico, dva tovarna avta tip Fiat 18 P in 18 BLR, zadnji malo rabljen, za podjetnega trgovca zlata jama, se prod. z vsem inventarjem eventualno tudi brez nje. Turška Podlogar & Petelin, Sv. Peter na Vrzu. 374

Sprejme se čevljarji vajenec. Fran Lavčevsek, čevljarji mojster, Tržaška cesta 5. 370

Gospod išče mehlovano sobo za takoj. Ponudbe pod šifro „Fabrikant 371“ na upravo Slov. Naroda. 371

Pianino kupim dobro ohranjen. Polnopravni glas. Eventualno v najem. Ponudbe pod „Pianino/358“ na uprav. Slov. Naroda. 358

Večjo množino zavilnega papirja, deloma popisanega, deloma nepopisanega v velikosti 20x34 do 46x58 cm, odda po jako ugodni ceni družba SAD, Bethovnova ulica v Ljubljani. 388

V najem ali na račun se vzame gostilna bodisi v mestu ali v bližini mesta. Ponudbe pod „Podjetna 380“ na upravo Slov. Naroda. 380

Proda se klavir (Stutz-Hügel), violina in pravi Moka mešinski porcelan ter stara obleka. Naslov pove upravnistvo Slov. Naroda. 369

Gospodična, možna strojepisja in stenografje, se sprejme. „Bistra“, kovinska industrija, Domžale. 314

Sprejme se korespondent, prvovrstna moč, za slovenski, srbohrvatski in nemški jezik za večje industrijsko podjetje. Obišne ponudbe s plačilnimi pogoji na uprav. Slov. Naroda pod „Korespondent/372“.

Tisnje za stropne izdelaje in prodaja na debelo in drobno m² po K 4-80 pri večjih naročilih znaten popust. Steiner Anton, Ljubljana, Jeranova ul. 13, Trnovo. 62

I ježic nudim za takojšnji odjem več vagonov po K 4-20 postaja Dobropolje — Ivan Trnšnik, trgovec. 428

3 gospodje, stari dva 24 let in eden 22 let se žele seznaniti z gospodičnami pod 24 let, ki imajo veselje do izletov. Dopsi se prosijo na pošto ležeče Ljubljana I pod: „Vinko, Janko in Drago“.

Išče se boljše pošteno dekle, če tudi z dežele, ki zna dobro šivati in ima ljubezen do otrok. Hrana in stanovanje v hiši. Plača po dogovoru. Ponudbe pod „Pošteno dekle 328“ na upravo Slov. Naroda. 328

Za čevljarje. Prodajo se 3 Singerjevi dobro ohranjeni šivalni stroji, ploška šenarica, celindrica in ena za šivanje ter drugo orodje za štiri dečavce s kopiti vred radi odpotovanja v inozemstvo. Naslov pove upravnistvo Slov. Naroda. 26

Napredaj je hiša blizu kolodvora pri prometni cesti 7 sob in 2 kuhinji, 2 njivi, vrt, elektr. luč, klet, hlevi. Dopsi pod „Prijazno stanovanje 395“ na upravo Slovenskega Naroda. 395

Razno pohištvo in sicer spalna soba, jedilna soba, salonska garnitura, zola, ot mana, podobne svetilke itd. se prod. na Glinah št. 37 ob Tržaški cesti. 353

Vlakovodja za šumsko-industrijalnu železnico, po možnosti slovenski, in traji se za nastup odmah. Ponudbe mole se slati na naslov „Grenta“ d. d. za industrijno drva, šumska manipolacija Stariče Toplice. 367

Lekarna v Logatcu odda večjo partijo ribjega ricinovega in terpentinovega olja, kafe, etra, glicerina in raznih drugih specialitet po ugodnih cenah. 397

Ugodna prilika. Hiša, popolnoma v dobrem stanju, z je več let dobro vpetljano in lepo urejeno trgovino mešanega blaga, na drobno in debelo, posebno pripravna tudi za vinsko trgovino, vse važne točke okupirane, torej konkurenca izključena, ter dobro ideoča mlkarna z obirno okolico, dva tovarna avta tip Fiat 18 P in 18 BLR, zadnji malo rabljen, za podjetnega trgovca zlata jama, se prod. z vsem inventarjem eventualno tudi brez nje. Turška Podlogar & Petelin, Sv. Peter na Vrzu. 374

Vodovodne cevi v premeru 1 col in 1 1/4 col oddajam v velikih in tudi najmanjših množinah po prav nizkih cenah. I. Rabežšek, Šmartno pri Ljuti. 359

Pozor, trgovci s klobuki! Vsakovrstne klobuke od 160 K naprej mam v veliki zalogi; tudi lepe velourne klobuke. **Franjo Cerar, tovarnar v Stobu, pošta Domžale.** Tovarna je oddaljena 7 minut od postaje Domžale. Cene primerno nizke, postrežba točna.

Večja tvornica v Ljubljani sprejme le popolnoma izvežbano korespondentstvo, zmožno slov. in nemške stenografije. Na začetnice se ne ozira. Ponudbe z zahtevno plačo pod „Tovarna 442“ na upravo Slov. Naroda. 442

Baterije prima na debele in drobne priporočila

IGN. VOK, Ljubljana, Sodna ulica 7.

Modistka, dobra moč, se sprejme takoj proti dobri plači. Ponudbe pod „Modistka 290“ na upravnistvo Slov. Naroda. 290

Klavirji na obroke in na posodo pianini, harmoniji, violine in vse orodje za godbo. Strune na drobno in debelo **Alfonz Breznik, bivši učitelj Glasb. Matice Kongresar trg št. 15, pri nuški cerkvi.** 8575

VINO staro in novo priporočila po zmernih cenah v svoji zalogi trdva

Jernej Stelè v Sp. Siški.

„CROCOLAT IMPERIAL“ Vodstvo tovarne čokolade in likerjev oo. trapstov, Rajhenburg o. Savj, priporočila svoje proizvode v različnih oblikah.

„Dental“ Dobi se po vseh boljših trgovinah. Trgovci popust. — Glavna zaloga v **drogeriji A. KANG, Ljubljana, Židovska ulica št. 1.**

Pravo pšenično lepivo, kley v lističih (Blatt-Goldkleber), za čevljarje proizvaja „KRISTAL“

Tvornica kemičkih proizvodov Zagreb, Gundulić va ul. 5

Prezvel sem zastopstvo prvovrstnih tvornic: nudim elektrotehnični material, betonsko železo, različen železni material in motorje. Zahtevajte ponudbe

Giorgje Grujić Beograd, Miletića ul. 15.

Veľo važno za kucevlastnike i graditelje kuća! **Blagajne za uzidati.** Prištednja na prostoru, sigurnost vatri i provali. — Blagajne u svim velicinama na skladištu. Asbestni ormari za knjige, blagajne sa pultom. Opis na zahtjev badava

Ilica 25., I. **Notter i drug - Zagreb,** Telefon. 1-27

Prispjeli „Kontinental“ pisaci strojevi sa latinicom ili cirilicom. Vrpce za sve pisace strojeve, karbonski papir i sav ostali pribor.

Ilica 25/I. **Notter i drug, Zagreb.** Tel. 9-27. Vlastita mehanička radiona. Vlastita mehanička radiona.

V najem se odda hotel Malnar na Bledu

s 50 prvovredno opremljenimi sobami. S hotelom vred se odda tudi restavracija s prvovrstnim inventarjem, krasnim gostilniškim vrtom, parkom, teraso in pavilonom ob jezeru, čolnarno s tremi čolni, avtomnibus za 10 oseb, slaščičarna in brivnica. Za dobo in ceno po dogovoru. Najemnino je plačati eno leto naprej. Ponudniki strokovnjaki izvedo pogoje samo ustmeno pri Kendovi grajski upravi Bled. 431

V. Marsano **„Timex“** ZAGREB Telefon 226 **„Timex“** Miklošičeva ul. 2.

Moderne tvorniške oprave, stroji za vse industrije, precizijsko in grobo orodje, zastopniki prvovrstnih tvornic, prodajna pisarna za Jugoslavijo tvrde G. Rot, A. G., Wien III. Hidravliške naprave, motorji vseh vrst opreme za mline.

St. 1232 ref. II. 421

RAZGLAS.

Deželna vlada za Slovenijo je z naredbo z dne 4. januarja 1921 dovolila uvedbo **mesinoga občinskega davka od prenočitve in vozil v Ljubljani.**

Stranke, ki bodo imele plačevati to davščino, se opozarjajo na določila te naredbe, priobčene v Uradnem listu št. 5. z dne 17. januarja 1921 s pozivom, da se brez odloga javijo osebno pri mestnem magistratu (knjižgovodstvo) v svrhu popisa in odmere davščine, ki je stopila glede prenočitve z dnem 17. januarja 1921 in glede vozil z dnem 1. januarja 1921 v veljavo.

Mestni magistrat ljubljanski, dne 18. januarja 1921.

„Korana“ d. d. za trgovino in industrijo, Zagreb, Jurišičeva ulica 6, kupuje in prodaja

koruzo, fižol, oves in vse drugo žito in mlinске proizvode. Vedno v pripravi promptno blago za

pasivne kraje. Telefon 19-20 Brzojavlj: Korana Puderuica: Gospić, Vrhovino, Pitomača.

Dražba.

Vsled sklepa okrajnega sodišča v Mokronogu z dne 27. decembra 1920 št. P 82/10/95 se vrši dne 31. prosinca 1921 ob 9. uri dopoldne v Mokronogu v pisarni podpisannga notarja kot sodnega komisarja **prestopovljna dražba Kržičnikovih zemljišč vlož. št. 70, 151 kat. obč. Mokronog, vlož. št. 225 kat. obč. Bistrica, vl. št. 217 kat. obč. Lakeno in 1/2 vl. 497 k. o. Lakenc, cenjenih na 236.960 kron.**

Prodajo se parcele posamezno, le nekatere v skupinah v smislu dražbenih pogojev.

Vsak ponudnik mora pred dražbo založiti deseti del izklicne cene, ki znaša za vsa zemljišča 236.960 K.

Pod izklicno ceno se ne bo prodajalo. Natančnejši dražbeni pogoji so na vpogled ob uradnih urah v pisarni podpisannega v Mokronogu.

MOKRONOG, dne 17. prosinca 1921.

Gregor Demšar, I. r. notar kot sodni komisar.

Narodna knjigarna v Ljubljani — Prešernova ulica 7. — priporočila prav lične **TEDENSKÉ KOLEDARJE** za leto 1921. Cena K 26.—. Cena K 26.—.

Zahvala. Ker nam ni mogoče se vsakemu posebej zahvaliti za izraženo sočutje povodom težke izgube našega nam nadvse ljubljene očeta, gospoda **Jakoba Mikoliča** krojača, trgovca in posessnika izrekamo tem potom najiskrenejšo zahvalo, kakor tudi vsem onim, ki so preblagode v tako obilnem številu spremili na njegovi zadnji poti. Osobito bodi izrečena zahvala gg. preč. kanoniku Ferjančiču in primariju dr. Pauliču za njunin trud in tolažbo v težki boleznji predragega nam pokojnika. **NOVO MESTO, 17. januarja 1921.** **Globooko žalnojoči ostali**

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA V LJUBLJANI — Brzojavni naslov: Banka Ljubljana. — **Stritarjeva ulica šte. 2.** — Telefonska številka 261 in 413. — **Delniška glavniča 50.000.000— kron.** **Rezervni zakladi 45.000.000— kron.** **Glavniča z rezervami 95.000.000— kron.** Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru, Borovljah, Ptujju in Brežicah. Izvršuje vse bančne posle najkulantneje. **Sprejema** **vloge na knjižice in tekoči račun** proti ugodnemu obrestovanju **Kupuje in prodaje vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje vsakovrstne KREDITE**